

EXAMENSARBETE
Hösten 2006
Lärarytildningen

**Vad föräldrarna uppskattade på
montessoriförskolor.**
Jämförelse mellan montessoriförskolor och kommunala förskolor.

Författare
Joanna Gerdel Hansson
Isabell Wretmalm

Handledare
Lena Bäckström

www.hkr.se

Vad föräldrarna uppskattade på montessoriförskolor.

Jämförelse mellan montessoriförskolor och kommunala förskolor.

Abstract

Uppsatsen presenterar en undersökning om varför föräldrarna valde montessoriförskola till sina barn. Undersökningen gjordes bland 16 föräldrar på två montessoriförskolor i södra Sverige. Föräldrarna svarade muntligt och skriftligt på frågor kring sina val av montessoriförskola. Författarnas syfte var att se vad föräldrarna uppskattade på montessoriförskolan och jämföra detta med den kommunala förskolan. Metod i analysen är kvalitativ och kvantitativ. Resultatet visade att föräldrarnas huvudskäl till valet av montessoriförskolan har varit montessoripedagogiken och montessoriförskolans goda rykte. Även fysisk och psykisk miljö på förskolan, praktiska skäl och egna erfarenheter påverkade detta val.

Ämnesord

montessoripedagogik, allmän förskolepedagogik, montessorikritik, föräldraval

Förord

Vi tackar personalen på de förskolor, där vi kunde genomföra undersökningen, samt de föräldrar som villigt ställt upp och svarat på våra frågor. Utan er hjälp hade vi inte kunnat skriva denna uppsats.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Syfte.....	8
2. Litteraturgenomgång.....	9
2.1 Den kommunala förskolan.....	9
2.2 Förskoleklass.....	10
2.3 Läroplanen för förskolan 1998.....	10
2.4 Fakta om montessoriverksamheten.....	12
2.5 Montessoripedagogikens grunder.....	13
2.5.1 Barnsyn.....	13
2.5.2 Syn på lärande.....	13
2.5.3 Kunskapssyn.....	15
2.5.4 Pedagogens roll.....	15
2.6 Montessoriförskolans miljö.....	15
2.7 Kritiska röster mot montessoripedagogiken.....	17
2.8 Förskolepedagogikens grunder.....	19
2.8.1 Barnsyn.....	19
2.8.2 Syn på lärande.....	20
2.8.3 Kunskapssyn.....	21
2.8.4 Pedagogens roll.....	22
2.9 Förskolemiljöer.....	22
2.10 Kritiska röster om den kommunala förskolan.....	22
2.11 Undersökningar kring föräldrarnas val av (för-)skola.....	23
2.12 Problemformulering.....	25
3. Metod.....	26
3.1 Tillvägagångssätt.....	26
3.1.1 Urval:.....	26
3.1.2 Arbetsprocessen.....	27
3.1.3 Analysmetoder:.....	28
3.2 Etiska överväganden.....	28
3.2.1 Konsekvenser:.....	28
3.2.2 Informerat samtycke:.....	28
3.2.3 Konfidentialitet:.....	29
3.2.4 Svagheter med vår undersökning:.....	29

4	Analys och resultatsammanställning	30
4.1	Sammanställning av intervjuer.....	30
4.1.1	Sammanställning av svar med analys och resultat på frågan 1: <i>Vilka förväntningar har du på en bra förskola?</i>	30
4.1.2	Sammanställning av svar, analys och resultat på frågan 2: <i>Vad tilltalar dig i montessoripedagogiken?</i>	31
4.1.3	Sammanställning av svar, analys och resultat på frågan 3: <i>Vad är bra i montessoriförskolan just för ditt barn?</i>	33
4.1.4	Sammanställning av svar, analys och resultat på frågan 4: <i>Varför valde du montessoriförskola för ditt barn?</i>	34
4.1.5	Sammanställning av svar med analys och resultat på frågan 5: <i>Vill du att ditt barn fortsätter på montessoriskola?</i>	35
4.2	Beskrivning av förskolemiljöer.....	36
5.	Diskussion av resultaten.....	39
5.1	”Att mitt barn trivs och vill dit och har roligt.”.....	39
5.2	”Pedagogerna tar i hand när barnet kommer och går.”	40
5.3	”Mitt barn är mer en upptäckare än en sådan som vill leka med leksaker”	44
5.4	”Det är lite modegrej och många väljer av den anledning att de har hört att det är bra”	46
5.5	”Skolan fortsätter i samma takt och anda”	48
5.6	Sammanfattning	50
	Referenser.....	51
	Bilaga 1 Intervjufrågor	54

1. Inledning

What is astonishing to me is that, although by now, in the late 1990s, the name of Montessori is almost universally known, and there are countless nursery schools throughout the world using the Montessori method (...) Most people regard the methods a system for the education only of *kindergarten* age (...) But in reality the essence of Montessori's philosophy of education was far broader than that, and contained a powerful message for all educationalists. In Montessori's mind it was a message that was relevant to the future of mankind as a whole.

(Lubienski Wentworth, 1999 s 5)

Den utbildning och uppfostran vi ger våra barn idag måste förbereda dem för den verklighet de kommer att ställas inför i framtiden. Barn behöver ha ett gott självförtroende, kunna arbeta självständigt, ta ansvar och vara kreativa för att kunna klara sig bra i samhället (Skjöld Wennerström & Brödermann Smeds,1999).

Dessa egenskaper betonas inom montessoripedagogiken och antalet förskolor och skolor med montessoripedagogik ökar fast pedagogiken är mer än hundra år gammal. Många av grundaren Maria Montessoris (1870-1952) pedagogiska idéer har överförts även till den svenska allmänna (för-)skolan, till exempel lärarens roll, individualiserad undervisning, större frihet i klassrummet samt självinstruerande läromedel (Quarfood, 2005).

Montessoripedagogiken bygger på respekt för barn och barns förmåga och har som målsättning att se varje barn och möta henne/honom där hon eller han befinner sig i sin utveckling.

Föräldrarna är alltid välkomna att besöka sina barn på en montessori (för)skola när de vill, det behöver inte vara klassmöte eller utvecklingssamtal. Föräldrar kan följa barnens utveckling genom att titta i de dokument som pedagogerna kontinuerligt ska föra över barnen. Kontakten med hemmet och (för)skolan är viktigt (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds,1999).

Trots den positiva utvecklingen möter montessoripedagogiken kritik bland en del pedagoger. Det finns modern internationell forskning som visar att det finns skiljelinjer mellan det som man uppfattar vara en god pedagogik och montessoripedagogik.

Motsättningen mellan dessa nämnda fakta: mellan montessoripedagogikens popularitet och forskningens kritik av montessoripedagogiken är utgångspunkten för detta arbete. I kursplanen för lärarutbildningen står det att undervisningen på lärarutbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt att undervisningen sker med hänsyn tagen till olika aspekter av forskning och vetenskap (Högskolan Kristianstad, 2002)

Genom att undersöka skälen till att föräldrarna valde montessoriförskola till sina barn hoppas vi även finna svaren på varför de valde bort den kommunala förskolan och jämföra föräldrarnas svar dels med läroplanen Lpfö 98 dels med den aktuella forskning och beprövad erfarenhet som var lärarutbildning har utgått ifrån.

I den teoretiska delen har vi dels beskrivit montessoripedagogikens grunder dels utgångspunkterna för den pedagogik som tillämpas i kommunala förskolor. Vårt problemområde rör sig kring montessoriförskolan och den kommunala förskolan. För att underlätta genomgången av grunderna för deras pedagogik delade vi dem i fyra delar: barnsyn, syn på lärande, kunskapssyn och pedagogens roll.

I vår empiridel har vi frågat föräldrar varför de valde montessoriförskola för sina barn. Vi var medvetna om att denna grupp av föräldrar av förståeliga skäl kan bli övervägande positiva, men vår tanke var, att ta reda på deras skäl till sina val av barnomsorg/skolgång.

Vi har även beskrivit miljöerna på de montessoriförskolor och på de kommunala förskolor vi har varit på. Detta gjorde vi för att mot denna empiriska bakgrund diskutera föräldrarnas svar på våra frågor.

1.1 Bakgrund

Montessoripedagogikens spridning måste i många avseenden ha upphov i positiva erfarenheter hos dem som kommit i kontakt med den. Malm (2006) tror att föräldrar som väljer montessoriundervisning för sina barn väljer den på grund av att den bedrivs i små (för-)skolor med oftast ett gott rykte. Barn har möjlighet att komma ifrån den bråkiga atmosfären i andra (för-)skolor och komma till lugnare miljöer som främjar en inre disciplin. Lärarna i Malms (2006) studie säger också att föräldrarna tror att barnen lär sig mer i montessori(för)skolor och att montessorimetoden främjar intellektuell utveckling så att barn lär sig läsa och skriva fortare än i

traditionella förskolor. Montessoripedagogiken kan också vara attraktiv för föräldrarna som är intresserade av att vara med i föräldraföreningar och därigenom bli mer involverade i sina barns utbildning och få ett större eget inflytande (Malm, 2006).

Det kan vara intressant att undersöka anledningarna till dessa positiva erfarenheter i syftet att förändra (för)skolans praktik till det bättre. I en broschyr utgiven av Skolverket om förskolans läroplan står det att "förskolan är till för ditt barn" och att den ska vara rolig och lärorik för alla barn som deltar (SKOLFS 2005: 10).

Du som förälder är den som står ditt barn närmast. Därför är dina synpunkter betydelsefulla i förskolan. Om du talar om vad du tycker är det lättare för personalen att ge just ditt barn vad det behöver.

För att kunna vara med och påverka behöver du känna till hur det är tänkt att förskolan ska fungera (SKOLFS 2005: 10).

Föräldrarnas åsikter, kunskaper och erfarenheter är viktiga utgångspunkter för personalens arbete. Vår uppsats bygger vi på undersökningar gjorda bland föräldrar till barn på montessoriförskolor.

Vi som är författare till denna uppsats har haft kontakt med montessoriförskolor tidigare. En av oss har gjort en fem veckors lång praktik på en montessoriförskola och den andra av oss har vid vissa tillfällen arbetat på en montessoriförskola. Vi har även praktiserat på kommunala förskolor under den verksamhetsförlagda delen av vår lärarutbildning.

Det allmänna ordnar pedagogisk verksamhet i form av förskoleverksamhet. Förskoleverksamhet bedrivs i form av förskola, familjedaghem och öppen förskola. I denna uppsats begränsar vi oss till förskolan. I Sverige har vi allmän förskola sedan 1975. Med kommunala förskolor menas förskolor med allmänt tillämpad pedagogik grundad på forskning och systematisk kunskap med kommun som upphovsman.

Vid sidan av förskoleformer som anordnas av det allmänna kan det finnas förskoleformer som anordnas av enskilda fysiska eller juridiska personer (fristående förskolor). Om föräldrarna önskar placera barn i förskolan skall kommunen erbjuda platsen utan oskäligen dröjsmål. Barnet

kan hänvisas till en motsvarande plats i enskild förskola. Platsen skall erbjudas så nära barnets hem så möjligt men skälig hänsyn skall också tas till vårdnadshavarens önskemål.

I uppsatsen utgår vi ifrån att montessoriförskolor hör till gruppen enskilda förskolor. Det vill säga att dessa har en annan upphovsman än kommunen. Vi gör detta förbehåll eftersom det även finns kommunala förskolor drivna med montessoripedagogik. Montessoriförskolorna i denna undersökning var drivna som föräldrakooperativ.

På kommunala förskolor vistas barn i åldern ett till fem år. På montessoriförskolor vistas barn i ålder mellan ett till sex år. Därför har vi kompletterande uppgifter om förskoleklass för 6-åringarna i allmän kommunal förskola. Enligt skollagen ska kommunen anordna utbildning för barn i sex års ålder i form av förskoleklass. Förskoleklassen ingår i det offentliga skolväsendet. Kommunerna är huvudman för förskoleklassen.

Eftersom förskolans verksamhet ofta är sammanflätad med skolans, använder vi ibland benämningen (för-)skola.

I den kommun som vi samlat vårt datamaterial fanns det 1706 barn år 2005 i kommunala förskolor och 291 barn i enskilda förskolor inskrivna. I kommunen fanns det fyra montessoriförskolor och 46 kommunala förskolor. (Kommunens hemsida, 2006)

1.2 Syfte

Det kan vara värdefullt för lärare att ta del av föräldrarnas perspektiv på en bra förskola särskilt om detta gäller förskolor med en annan pedagogisk inriktning än den som tillämpas på de kommunala förskolorna. Vi upplevde att det i vår utbildning saknades en diskussion om montessoripedagogiken. Det finns forskning och systematisk kunskap inom det allmänna skolsystemet men det råder brist på nyare forskning om montessoripedagogik (Gustavsson, 1998). Trots detta ökar montessori(för)skolors popularitet vilket gör oss nyfikna och lite förbryllade.

Med utgångspunkt från föräldrarnas skäl till val av montessoriförskola för sina barn vill vi även se den på den kommunala förskolan för att se vilka likheter och skillnader finns emellan dem. Vår jämförelse med den kommunala förskolan bygger vi dels på läroplanen Lpfö 98, dels på den moderna forskningen som den bygger på och dels på våra egna erfarenheter från den

verksamhetsförlagda delen av utbildningen. Genom att tydliggöra dessa likheter och skillnader hoppas vi kunna bli mer medvetna som pedagoger när vi arbetar med barnen och när vi bemöter deras föräldrar.

2. Litteraturgenomgång

2. 1 Den kommunala förskolan

Kommunen är skyldigt att ge alla barn från ett år till sju år en förskoleplats om föräldrarna önskar det. Detta gäller barn vars föräldrar förvärvsarbetar, studerar eller om barnen själv anses vara i behov av verksamheten. Kommunen ska garantera en plats i förskolan även för barn till föräldralediga och arbetslösa föräldrar minst 15 timmar per vecka/tre timmar per dag. Efter det att föräldrarna anmäler behov av förskola ska platsen vara ordnad inom tre – fyra månader så nära barnens bostad som möjligt. Från januari 2003 gäller även lagen om allmän förskola. Den allmänna förskolan är inte någon särskild form av förskola. Benämningen ”allmän” syftar på tillgängligheten. Den allmänna förskolan är avgiftsfri och förlagd till tre timmar per dag/minst 525 timmar om året under skolans läsårstider från höstterminen det år barnet fyller fyra år.

Det innebär att de barn som endast deltar i allmän förskola är lediga under skolans lov och studiedagar. Lunch ingår inte. De föräldrar som har ett barnomsorgsbehov utöver allmän förskola betalar avgifter enligt en särskild kommunal taxa.

Kommunerna är skyldiga att informera föräldrar om verksamheten med avsikt att öka tillgängligheten till förskolan (Läraryrket, 2002).

Förskolans uppgift är att genom pedagogisk verksamhet erbjuda barn fostran och omvårdnad. Personalen inom förskolan skall ha en sådan utbildning och erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet tillgodoses. Barngrupperna skall ha en lämplig sammansättning och storlek och lokalerna skall vara anpassade till verksamhetens ändamål. Förskolans verksamhet skall utgå från varje barns behov. Barn som är av behov av särskilt stöd skall ges den omsorg som deras speciella behov kräver (Skolverket, 2006; Läraryrket, 2002)

2.2 Förskoleklass

Från och med höstterminen det år barn fyller sex år fram tills skolplikten vid 7-årsåldern skall barn hänvisas en förskoleplats i den kommun där barn stadigvarande vistas. Utbildningen skall vara avgiftsfri och erbjudas så nära barns hem som möjligt men även skall skäligt hänsyn tas till vårdnadshavarens önskemål. Utbildningen i förskoleklassen skall stimulera varje barns utveckling och lärande och den skall ligga till grund för fortsatt skolgång.

Utbildning som motsvarar förskoleklassen får även bedrivas som enskild verksamhet.

Läroplanen för förskoleklassen är gemensam med det obligatoriska skolväsendet och fritidshemmet (Lpo 94). Gemensamt för dem är att förmedla grundläggande värden samt främja förståelse och medmänsklighet. Undervisningen skall vara saklig och allsidig och anpassas till barn/eleven. Skolans uppdrag är att överföra och utveckla ett kulturarv om värden, traditioner, språk och kunskaper samt att främja barns/elevs lärande.

”Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet” (Läraryrket, 2002, s 11).

Skolan skall främja en aktiv diskussion om kunskap och lärande.

”Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att eleverna skall tillägna sig kunskaper” (Läraryrket, 2002, s 11).

Eleverna skall få uppleva olika uttrycksformer såsom drama, rytmik, dans, musik och skapande. Skolan skall främja en allsidig utveckling hos barnen/eleven såväl intellektuell som praktisk, sinnlig och estetisk.

Skolans uppdrag är även att utveckla förmågor som initiativtagande, ansvar, självständighet, kritiskt tänkande (Läraryrket 2002).

2.3 Läroplanen för förskolan 1998

Alla kommunala förskolor ska följa läroplanen. Läroplanen ska vara vägledande även för förskolor drivna i en annan regi, till exempel som föräldrakooperativ. Detta betyder att alla förskolor har samma mål att sträva mot. Sättet att arbeta kan däremot skilja sig åt. Läroplanen talar inte om hur förskolor ska nå målen utan personalen barnen och föräldrar ska tillsammans bestämma hur de blir uppnådda. Det lokala ansvaret för förskolan ligger på kommunen och centralt på Skolverket (Läraryrket, 2002; SKOLFS 2005: 10).

I och med läroplanen 1998 blev förskolans pedagogiska uppgift tydligare. Förskolan är framförallt till för barnens skull och är det första steget i barnens lärande och är början till det livslånga lärandet.

För att hävda alla barns rätt till en bra förskola har Skolverket utarbetat allmänna råd för kvalitet i förskolan. De allmänna råden ska förtydliga de krav som ställs i skollagen och läroplanen för förskolan. Man utgår från kunskap inom forskning, beprövad erfarenhet och de faktiska förhållanden som råder inom förskolan. Kommunen har ansvaret för att förskolan ska ha förutsättningar att bedriva den pedagogiska verksamheten och bestämmer över personaltätheten, gruppernas storlek, personalens kompetens, lokalerna och miljön. Personalens ansvar har sin utgångspunkt i läroplanen, som innefattar fyra områden: normer och värden, utveckling och lärande, barns inflytande och samverkan mellan skolan och hemmet. Förskolan tar ansvar för barnens allsidiga utveckling och skapar villkoren så att barnen kan utvecklas optimalt. Läroplanen fastslår att barnen lär och utvecklas i alla sammanhang och med alla sinnen (Läraryrket, 2002; SKOLFS 2005: 10).

Det pedagogiska arbetet ska utgå från barnen och det är viktigt att barnen känner sig delaktiga och upplever verksamheten som meningsfull och där barnens nyfikenhet och lust att lära tas tillvara på och stimuleras. Synen på barnen är att de strävar efter att förstå sig själva och sin omvärld. Detta gör de genom att med alla sinnen utforska sin omgivning. Därför främjas barnens lärande av rik och varierad verksamhet (Läraryrket, 2002).

Man lägger stor vikt vid lekens betydelse för lärandet i allmän förskola. Genom den och genom experimenterande och skapande verksamhet stimuleras barnens fantasi, kommunikation och förmågan till symboliskt tänkande. Leken behöver få stöd av de vuxna för att den ska utvecklas. Det gör man genom att ge barnen trygghet och att avsätta tid, material och plats för leken och att man själv som vuxen engagerar sig på olika sätt i leken. Det är också viktigt att barnen ges möjlighet att uttrycka sig på olika sätt som till exempel sång, musik, drama, bild, dans, tal och skrift. Vuxna ska se varje barn och barnens möjligheter till utveckling. Det pedagogiska arbetet vilar på demokratiska grunder vilket betyder att barnens och föräldrarnas åsikter, intressen och erfarenheter är viktiga vid planeringen av arbetet (Läraryrket, 2002).

Reflektion över vad barn lär och hur, behöver ständigt ingå som en del av det dagliga arbetet och utveckla den pedagogiska praktiken. Dokumentationen används som hjälp. Man utgår från att barnen är olika och därför behöver verksamheten ständigt anpassas, omprövas och diskuteras utifrån de barn som deltar och i samverkan med alla inblandade (Läraryrket, 2002).

Vuxna är viktiga som förebilder för barnen. Personalen ska visa respekt både för barn och andra vuxna, ta fasta på barnens kompetens och delaktighet i lärandet. Alla pedagogerna ska skapa en öppen atmosfär där varje barn känner sig värdefull och andra är lika värdefulla och att intressen och behov blir tillgodosedda (Läraryrket, 2002).

Läroplanen talar om vikten av samverkan mellan förskola och hem. Inom ramen för de nationella målen ska föräldrarna vara med och påverka verksamheten i förskolan. Detta innebär att man visar öppenhet, ömsesidighet och respekt och att man för en diskussion om planering och genomförande av förskolans verksamhet (Läraryrket, 2002).

Kommunernas utvärderingsarbete är viktigt så att de gemensamma erfarenheterna man gör inom förskolans verksamhet resulterar i förbättringar. Utvärderingen utgår ifrån hur arbetet uppfylls i förhållandet till läroplanen (SKOLFS 2005: 10; Treveborg, 2000).

2.4 Fakta om montessoriverksamheten

I Sverige finns över 400 montessoriförskolor av vilka omkring 150 är auktoriserade. För att en förskola ska vara auktoriserad måste den fylla vissa krav ställda av Montessoriförbundet. Dessa krav skall säkerställa en viss standard på förskolorna. Kriterierna är: att minst 2/3 del av pedagogerna ska ha en montessoriutbildning, undervisningen ska vara åldersintegrerad, miljö ska vara anpassad för barnen och utrustad med montessorimateriel, man ska ha två till tre timmars långa arbetspass, skriftligt förda elevkort och individuella arbetsplaner (Montessoriförbundet).

Montessoripedagogiken är spridd över hela världen, Förutom i Italien, Maria Montessoris hemland är den spridd främst i Holland, Tyskland, England (Reimer- Eriksson, 1995).

Antalet förskolor och skolor med montessoripedagogisk inriktning ökar. I Kristianstad väntar 180 barn i kö för att få förskoleplats vid montessoriförskolor (Carlsson, 2005).

2.5 Montessoripedagogikens grunder

2.5.1 Barnsyn

Maria Montessori (1870-1952) ser förskolebarnens första sex år som de viktigaste i livet menar Skjöld Wennerström och Bröderman Smeds (1999). Barn mellan 3 och 6 år har ett behov att röra saker för att lära sig och man ser det lilla barnet som ett kompetent och lärande barn, menar Montessori. Signert (2000) skriver att Montessori hade en mycket stark tro på att barn har en speciell kraft som man måste låta dem få utvecklas i frihet.

Barnets uppfostran börjar från födelsen. Barnet föds med en inre kraft att erövra världen och att utveckla sig själv. För att barnet ska utvecklas optimalt krävs det framförallt att barnet får stimulans från omgivningen och att barnet får frihet att välja. Om dessa villkor uppfylls har barnen möjlighet att uppnå så kallad normalisering, dvs. att barnens förutsättningar till utveckling utvecklas maximalt. Barns utveckling delas i två perioder: den sensitiva och det absorberande sinnet (Granbom, 2000).

Under den sensitiva perioden är barn känslig för olika saker och då är barnet mottaglig att lära sig dem, till exempel lära sig att gå, att prata, uppmärksamma små saker och detaljer, koder för det sociala livet. Barn visar särskilt intresse för dessa saker under dessa perioder och då gäller det att inte hindra den i denna utveckling.

Den andra perioden kallas för ett absorberande sinne vilket betyder en förmåga att omedvetet ta information och snabbt lära sig nya saker. Det är under de sex första åren som människan har den bästa förmågan till att lära, menar Skjöld Wennerström och Bröderman Smeds (1999).

2.5.2 Syn på lärande

Skjöld Wennerström och Bröderman Smeds (1999) skriver att montessoripedagogiken bygger på barns behov i olika skeden av livet och att det är den enda pedagogiken som bygger på barns psykiska utveckling. Författarna ser på barns lärande som följer:

- barn ska alltid respekteras så även deras arbete, det vill säga den aktivitet som de visar stort intresse för.
- barn har en unik förmåga till inläring som det gäller att ta tillvara på.
- barn måste få utvecklas motoriskt, emotionellt, socialt, andligt och intellektuellt för att kunna bli väl fungerande människor.
- barn lär sig genom att vara aktiva, pröva sig fram och beröra med sina händer, det vill säga genom att göra egna erfarenheter. På detta sätt involveras flera sinnen. Rörelsen är av stor betydelse för all inläring. Man lär sig från det konkreta till det abstrakta.
- barnen ska själva få välja arbete utifrån vad läraren har introducerat. När barnen ägnar sig åt det som känns intressant, blir inläringen effektiv. De väljer också om de vill arbeta själva eller tillsammans med andra. Barnen kan lära från varandra.
- miljön ska vara förberedd och utformad så att barnen mår bra och kan utveckla självförtroende, röra sig fritt, få ordning, bli stimulerade samt få behovet av kunskap tillgodosett (Skjöld Wennerström och Bröderman Smeds,1999).

Montessori (1987) skriver att det är viktigt, att barn utvecklar sin kreativitet och inlevelseförmågan men att grunden till dessa ska ligga i upplevelser och intryck från den verkliga världen och inte från leken och fantasin.

Fantasin ansågs komma till uttryck i leken. Men det finns skäl att anta att det är till stor hjälp för barnet om det har något konkret i sina händer som det kan tillämpa sin fantasi på, för därigenom får medvetandet också kontakt med omvärlden (Montessori, 1987 s 156).

Montessori (1987) har synpunkter på sagoberättandet som ett medel att utveckla barnens fantasi. Hon medger att barnen älskar att lyssna på dem men detta gör de bara för att de älskar att fantisera menar hon. Denna förmåga borde användas på ett bättre sätt dvs. barnen borde använda fantasin till att upptäcka sanningen. Montessori skriver att det finns en risk att barnen fastnar i sin fantasivärld. Om barnen har svårt att koncentrera sig och ofta gör utflykter till fantasins värld betyder det att barnens psyke befinner sig i kaos. Ju yngre barn är desto viktigare är det att vara försiktig med berättandet av sagor för dem eftersom barn har svårare att skilja på fantasin och på den verkliga världen. Barns verklighetsuppfattning är inte fullt utvecklad förrän vid 6-7 års ålder vilket Montessori anser är den nedersta åldersgräns för sagoläsning. Ju mindre barn är desto

viktigare är det att hjälpa till med att skapa en bild av verkligheten utan inslag av fantasin. Vuxna borde inte aktivt stimulera och uppmuntra barn till låtsask aktiviteter. När barn fantiserar är det ett tecken på att de behöver ägna sig åt verkliga aktiviteter i stället, menar Montessori.

Arbete är mer värdefull sysselsättning för barn än lek eftersom det engagerar barns hela personlighet. Barn föredrar att arbeta om hon/han kan välja (Standing, 1984).

2.5.3 Kunskapssyn

Undervisningen genomsyras av ett mångsidigt engagemang för fred på jorden, vördnad för allt liv samt omsorg och omtanke om vår miljö (Skjöld Wennerström och Bröderman Smeds, 1999).

Montessori såg på mänskligheten som på en särpräglad art i förhållande till andra levande varelser (Montessori 1987).

Montessoris syn på kunskap grundas i positivismen och en positiv syn på utvecklingen. En övertro på vetenskap och kunskap som goda i sig, värda att eftersträvas, eftersom de ovillkorlig bidrog till framsteg för mänskligheten (Roth, 1995; Quarfood, 2005).

2.5.4 Pedagogens roll

Läraren är handledare och måste lita på barns vilja att lära (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 1999) Att observera är viktigt i montessoripedagogiken eftersom man utgår från en utvecklingssyn som är stadiindelad Signert (2000).

Läraren måste respektera barnens personlighet och förstå barnens utvecklingsbehov. Läraren ska vara uppskattande när barn har uppnått någon prestation. Läraren ska ha en positiv anknytning till barn, säger Mario Jr Montessori (1992).

2.6 Montessoriförskolans miljö

Montessoriförskolans miljö är förberedd på ett sätt som är anpassat till barnen och den ska svara mot barnens olika utvecklingsnivåer. Miljön omkring barnen är betydelsefull för deras utveckling på alla plan både fysiskt, psykiskt, intellektuellt, socialt, känslomässigt och andligt.

Rummets form, färg och inredning betyder mycket för att stimulera barnens inneboende krafter. Alla hyllor är i barnnivå. Det finns gott om växter i rummet och barnen har ofta en trädgård att ta hand om. Rummet är stort nog att tillåta rörelse, stimulans från andra barn såväl som avskildhet, självständighet (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 1999).

Koncentration är en viktig förutsättning för den psykiska utvecklingen anser man, inom montessoripedagogiken. Barnen bygger själva upp sin koncentration och då behöver de saker omkring sig som intresserar och attraherar dem. När barnen ska arbeta söker de upp en lugn och avskild plats (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 1999).

Barnens intellektuella utveckling stimuleras bland annat av montessorimaterial. Materialet benämns i praktiskt och sensoriskt material samt material för matematik, språk och kultur. Materialet finns i ett exemplar på förskolan och har sin bestämda plats. Materialet ska vara utlagt från vänster till höger som motsvarar den västerländska läs- och skrivriktningen (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 1999).

Stämningen på förskolan är viktig för barnens lust att lära sig! Där ska råda en varm atmosfär med tillmötesgående vuxna som ser till varje barns behov. Ordning och rutiner anses ge barnen trygghet i och med att barnen slipper känna konkurrens när de arbetar. Varje barn kan gå framåt i sin egen takt och på så sätt bygga upp sitt självförtroende (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 1999).

Miljön ska också främja barnens andliga utveckling. En trygg, lugn och harmonisk miljö genomtyrad av kärlek, där barnen kan känna gemenskap med varandra (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 1999).

2.7 Kritiska röster mot montessoripedagogiken.

Roth (1995) skriver att världen förändras och detta gäller även synen på montessoripedagogiken. Detta behöver inte alltid betyda att dagens montessoripedagogik inte är anpassad till dagens situation. Den måste dock ställas under granskning och belysas i ljuset av nya pedagogiska tankar, nya sociokulturella och samhällseliga situationer och en ny syn på kunskap och vetenskap, annars riskerar den att stelna i dogmatism. Montessoris syn på kunskap grundas i positivismen. Man hade då en övertro på vetenskap och på kunskap som goda i sig, värda att eftersträvas, eftersom den ovillkorligt kunde bidra till framsteg för mänskligheten. Vetenskapens auktoritet ifrågasätts idag, eftersom man inser, att ökad kunskap inte automatiskt får positiva följder för människors levnadsvillkor. Historiska händelser, som världskrigen med enorm utveckling inom vapenindustrin eller dagens globala miljöproblem har rubbat den gamla tron på kunskapens och vetenskapens ovillkorliga lösning på alla problem.

Enligt Roth (1995) är kunskap inte statisk och det är därför som barn behöver bearbeta den genom dialog med kritiska och medvetna lärare, vilket man saknar i montessoripedagogiken. Man ifrågasätter också idag att vägen till kunskap endast går genom sinnena, då menas att kunskapen även kan erhållas genom träning av ”de begrepp vilka vi använder för att t ex. beskriva, redogöra för och tolka olika fenomen och företeelser”(Roth, 1995, s 47).

Även dagens språkforskning har en annan tolkning av hur vi lär oss ett språk än den som ges inom montessoripedagogiken. Man menar inom forskningen idag att begreppen får sin mening genom sammanhangen i de kontexter som de ingår i och inte genom att man förknippar dem med ting. Detta ställer krav på läraren som den aktiva och dialogiska parten i språkbildningsprocessen. Montessori tog avstånd från de vuxnas kultur eftersom hon menade att den hade en negativ påverkan på barnen. Därför skulle barnen fritt få utveckla sin egen kultur utan inblandning av de vuxna. Som argument använde hon det faktum att det fanns många brister i samhällen för att de är skapade av de vuxna och för de vuxna. Barnen är ofördärvade och därför kapabla att skapa bättre samhällen om man tillåter dem göra detta, menar Montessori. Utifrån denna tanke är lärares hållning i montessoriverksamheten mer som en observatör, som ställer sig utanför, än som deltagare.

Detta är inte det rätta sättet att förändra samhället till det bättre hävdar de kritiska rösterna mot Montessoris pedagogik. Istället krävs det en deltagande, medveten, aktiv, engagerad och undervisande lärare menar Roth (1995).

Montessoris syn på lek skiljer sig från många andra pedagogers genom att hon inte ser leken som värdefull för barnens utveckling. I hennes pedagogik ligger tyngdpunkten på användning av materielen och reglerna kring den. Materielen används på ett induktivt sätt, vilket innebär att man närmar sig dem först efter det att man har lärt sig regler och sätten att använda dem på. Det är först senare som de deduktiva inslagen får finnas i hanteringen av materielen. De färdigheter som utvecklas i arbetsrummet är att se enskildheter och detaljer samt vissa geometriska och matematiska samband. Frågan är om barnen lär sig tänka kritiskt, när de socialiseras i en på förhand given ordning och struktur (Roth, 1995).

Olofsson(1987) ger sin syn på montessoripedagogiken med följande ord:

I montessoriförskolor med det högt strukturerade arbetssättet och materialet ägnar sig barnet åt manipulativa aktiviteter ensamma eller parallellt och sällan åt rollek tillsammans med kamrater. Barnen är mer uppgiftsorienterade än kreativa (Olofsson, 1987 s.133).

Montessoripedagogiken presenteras som resultat av objektiv observation och vetenskaplig experiment men man glömmer att Montessoris pedagogik har färgats av den tid hon levde i. Normaliseringstanken, som från början gällde ställandet av diagnos och korrigerande av medfödda defekter, förvandlades senare till pedagogiken som erbjöd barnen en utveckling till fulländning. Montessori återopade sin status som läkare och antropolog, som garanti för sina teoriers förträfflighet. Med dagens mått mätt är det svårt att tillämpa den naturvetenskapliga forskningsmodellen i en humanvetenskaplig gren som pedagogik (Quarfood, 2005).

Allmän förskolepedagogik handlar om hur man tar ett helhetsansvar utifrån beprövade praxis och vetenskap för uppfostran och undervisning av förskolebarn medan montessoripedagogik lägger vikt vid sinnliga erfarenheter, speciellt mottagliga perioder, egenaktivitet, utveckling av rationalitet och struktur med tydlig ledning från de vuxnas sida (Fagerli & Lillemyr & Sobstad, 2001).

Montessoripedagogikens kunskapssyn är motsatsen till den moderna konstruktionistiska som den allmänna förskolepedagogiken har som utgångspunkt därför att den inte ser kunskap som föränderlig och konstruerad av människor. Människors delaktighet i förändringarna förbises i montessoripedagogiken (Lenz- Taguchi, 1997).

2.8 Förskolepedagogikens grunder

2.8.1 Barnsyn

Grunden för allmänna förskolepedagogiken är socialkonstruktivismen. Barndomen är en del av livet och har ett värde i sig. Grundsynen i pedagogiken är att utgå från barns perspektiv. Då menar man att barns egen syn på världen och på sig själva i världen och andra är viktig. Barn har rätt att uttrycka sig och att bli lyssnade på och bli delaktig i demokratiska sammanhang. Barn ska ha möjlighet att påverka sin situation. Vad barn uttrycker har lika stor betydelse som det som de vuxna uttrycker. Man sätter barnen i centrum vilket betyder att den pedagogiska praktiken ska utformas för att passa barnen i så stor utsträckning som det är möjligt och där respekten och ömsesidigheten är viktiga ingredienserna eftersom man har en föreställning om barn att de är kompetenta (Läraryrket, 2002).

De behov och intressen som barnen själva ger uttryck för bör ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av den pedagogiska verksamheten (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003, s 35).

Dagens allmänna förskolepedagogik lägger stor vikt vid utvecklandet av barns samarbetsförmåga, empatiförmåga, gemenskapskänsla och solidaritet. Man ser till barns individuella utveckling och barns självhävdförmåga (Fagerli & Lillemyr & Sobstad, 2001).

Lindahl (1998) skriver att våra erfarenheter av saker är mycket mer än vad som upplevs genom våra sinnen. Genom perception/varseblivning skaffar barn information om omgivningen. Genom en medfödd generell förmåga (amodala kvaliteter) kan barnen uppleva världen som en helhet som det ska relatera sig till. Spädbarn har förmågan att överföra information mellan olika sinnen. Författaren skriver också att barn skiljer mellan verklighet och fantasi från 3-4 års ålder.

2.8.2 Syn på lärande

I pedagogiken inom allmänt förskola betonar man vikten av en inre motivation som drivkraft för lärandet. Inläring utgår från helhetstänkande och man är medveten om att det finns särskilt receptiva perioder på olika stadier i utvecklingen. Allmän pedagogiskt arbete har sin utgångspunkt i vad barn redan kan och börjar på barns nivå. Det är viktigt att utveckla självdisciplin och självständighet hos barn. Barn lär sig genom samspel med andra och därför har människor (både vuxna och barn) i barns omgivning stor betydelse för deras utveckling. Förskolebarn behöver en stödjande omgivning och en stabil miljö som samtidigt erbjuder en mängd berikande upplevelser (Bruce, 1990).

I den allmänna förskolan ska pedagogen se både till det enskilda barn och till gruppen, men Johansson och Pramling Samuelsson (2003) hänvisar till nyare forskning (Johansson, 1999; Williams, 2001; Williams, Sheridan & Pramling Samuelsson, 2001) som betonar att gruppens gemensamma lärande är även viktig för individen.

I den allmänna förskolan är det sociokulturella perspektivet allt oftare grunden för pedagogiken. Där ses kommunikationen och interaktionen mellan människor som avgörande i allt mänskligt lärande (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003).

I den allmänna förskolepedagogiken har många pedagoger uppmärksammat leken som en av de viktigaste aktiviteterna hos barn. Detta har också starkt stöd i forskningen. I förskolans läroplan finns lek och lärande som två viktiga komponenter. Att alla barn ska få utveckla sin förmåga och lust att leka har blivit en målsättning i förskolans arbete. Leken ses som en aktivitet som främjar lärande. Hangaard Rasmusen (2002) skriver att leken bidrar till att möjliggöra det omöjliga. Den lekande människan lever i en virtuell värld. Det virtuella i filosofin betraktas som övergången mellan det möjliga och det verkliga och mellan det potentiella och det reella. När barn leker så experimenterar de och provar sig fram.

Berg (1992) skriver att leken är någon form av fritt skapande, bekräftande och regelföljande. Vidare skriver han att "leken är det verktyg som det mänskliga livet använder sig av för att skapa gestalt ur det formlösa" (Berg, 1992, s 89). Enligt honom är leken ursprunglig och föregår tankens olika former.

Sutton - Smith (1997) hänvisar till forskning av Galda & Pellegrini, 1985; Bloch & Pellegrini, 1989; Christie, 1991; Pellegrini & Galda, 1993; Goelman & Jacobs, 1994 vilka visar att när lärare och föräldrar är delaktiga i barnens fantasilek så ser man en positiv utveckling i barnens lärande

bland annat utvecklas barnens språk, skrivning och läsning. Författaren hänvisar även till Hoves (1992) som menar att ju mer barn använder högre form av lekar desto större framgångar uppnår de i socialt och i skolrelaterad utbildning. Sutton - Smith (1997) hänvisar också till Fishers (1992) studier som säger att leken bidrar till att barnens språkproblem och socioemotionella svårigheter minskar med mellan 33-67 %.

2.8.3 Kunskapssyn

Man ser den pedagogiska praktiken i allmän förskola som socialt konstruerad genom att de regler och normer som ligger till grund för den konstrueras av människor som ingår i den. Lärande och utveckling äger rum främst i samspel med andra och ingår i en social kontext (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003).

Vygotskij (1995) ser människans utveckling som en del i en sociohistoriskt och kulturell kontext. Verklighet är en social konstruktion i vilken människor formar sig själva eller de förhållande som de verkar i. Fokus sätts mot individen satt i sitt sammanhang istället för mot själva individen. Samtal och dialog är viktig för deltagarna, som kan ge uttryck för egna åsikter och överväga andras. Man har en dialektisk relation till samhället genom möjligheten att påverka och påverkas och reflektera över den ömsesidiga påverkan.

Lenz- Taguchi (1997) menar att kunskap och mening uppstår när de egna erfarenheterna griper in i den andres erfarenheter. En gemensam mening uppstår och uttrycks i gemensamma tecken vilka bland annat är tal skrift och konst. Våra perspektiv smälter samman och vi samexisterar i en gemensam värld av mening i vilken människor tolkar tecken utifrån sammanhanget. All vetenskap består av språkliga och kulturella sammanhang vilka hela tiden är i förändring. Kunskap är skapat av människorna själva och allt är beroende av varandra och relaterade till varandra. Utifrån denna syn är den pedagogiska verksamheten också hela tiden i förändring där delaktigheten till förändringarna är viktig (Lenz- Taguchi, 1997).

Aulin-Grahamn (2003) menar att kunskap är inte bara logiska fakta eller rationell analys utan även känslor, upplevelser och erfarenheter som måste bemötas och bearbetas med hjälp av estetik. Kopplingen mellan estetik och kunskap ligger i det att kunskap har en form och

formbegreppen hör till estetiken. Estetisk kunskap blir en motpol och komplement till den kunskap som förvärras genom tanke och förnuft.

2.8.4 Pedagogens roll

Barn söker vuxnas ledning och hjälp för att kunna skapa förståelse och utveckla sitt tänkande. Pedagogens roll är att vara deltagande där ömsesidigheten är viktig. Grunden för arbetet med barnen i förskolan är att upprätta denna ömsesidiga kontakt och kommunikation. Allt enligt Lindahl (1998) som ser på samspel mellan barn och vuxna som en förutsättning för utveckling. Människans medvetna inriktning är intentionell och avsiktlig i sin strävan att förstå världen.

Eftersom kommunikationen och interaktionen mellan människor är avgörande i allt mänskligt lärande är pedagogens roll att förhålla sig aktivt under barns lärandeprocess (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003)

2.9 Förskolemiljöer

Ambitionen är att skapa en miljö som stödjer barnens samlärande; en miljö där individer, erfarenheter och kompetenser kan vara en tillgång i både egna och kamraters lärande. Det finns inte ett enda koncept som talar om hur den pedagogiska miljön ska se ut. Vi måste utgå från just de barn och den barngrupp som vistas i den här miljön. Barn behöver erbjudas en varierad och intressant miljö. Vi måste alltså utgå mycket från barnen och det som passar barngruppen (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003).

2.10 Kritiska röster om den kommunala förskolan

År 2005 gjorde Skolverket en inspektion av storleken på barngrupperna på nio förskoleavdelningar i den kommun där vi samlade vårt datamaterial. Vid tiden för inspektionen fanns mellan 21-22 barn per avdelning. Detta ledde till att Skolverket ansåg att kommunen måste utvärdera kvaliteten i förskolans barngrupper och överväga om storlek och sammansättning är lämplig (Skolverket, 2006).

I Lärarnas tidning (2006) står det att situationen inom förskolor i Ängelholms kommun är ansträngd. Samtliga avdelningar i kommunen tvingas ta in fler barn än de har plats för. Så har det varit i många år och kommunen har därför anmälts till Arbetsmiljöverket (Sundström, 2006).

I en annan artikel står det att 15 kommuner tvingas betala tillbaka så kallade Hallengrenpengarna som är ett statsbidrag riktat mot personalförstärkningar i förskolan. En av förklaringar är att statsbidraget har kolliderat med platsgarantin och införandet av maxtaxan i den allmänna förskolan. Detta gjorde att antalet barn ökade och kommunen inte hann bygga ut verksamheten (Sundström, 2006).

I samma tidning kommer en rapport från besviken förskollärare från Västsverige. Hon har sagt upp sig på grund av stora barngrupper, respektlösa överordnade och brist på tid över till pedagogiskt arbete (Oskarsson Greider, 2006).

2.11 Undersökningar kring föräldrarnas val av (för-)skola.

Sundell & Bennet (1992) skriver att en av faktorerna som påverkar föräldrarnas val av (för-)skola är deras kännedom om olika barnomsorgsalternativs innehåll och form. Om föräldrarna saknar tillräcklig kunskap har de svårt att göra ett rationellt val. I allmänhet har föräldrarna kännedom om olika barnomsorgsalternativ bara på ett allmänt plan om de inte redan har ett barn på den aktuella institutionen, har släkt och vänner som har informationen eller har blivit speciellt informerade på annat sätt. Många gånger fattas beslut utifrån en begränsad del av information. Föräldrarnas omedvetna och medvetna behov spelar också en viktig roll, där föräldrar utgår från egna behov snarare än barnens

En undersökning gjord på Pedagogiska institutionen vid Uppsala Universitet 1999 visar att de viktigaste skälen till valet av barnomsorgsplats är närheten till förskolan, omsorgsverksamhetens pedagogiska inriktning samt hur personalen ser på sitt arbete. Föräldrar uppger också att de inte har vetat så mycket om skillnader mellan olika förskolealternativ. Barn till föräldrar med högre utbildning går i större utsträckning i enskilda förskolor än barn till föräldrar med lägre utbildningsnivå (Caleander & Perez & Prieto & Sahlström, 1999).

I en enkätundersökning som genomfördes hösten 2005 bland föräldrar till barn födda 2000 i den kommunala förskolan i den kommun där vi har gjort vår datainsamling inför denna undersökning, framgick det att föräldrarna upplevde att deras barn trivdes tillsammans med de andra barnen och

med personalen. Föräldrarna upplevde att personalen gav barnen tillräcklig med uppmärksamhet och hade god tillsyn av barnen (Kommunens hemsida, 2006).

Malm (2006) tror att föräldrar som väljer montessoriuundervisning för sina barn åtminstone har någon grundläggande kunskap om de speciella pedagogiska principerna. Andra fördelar anses vara små skolor med gott rykte, att komma ifrån den bråkiga atmosfären i andra skolor och att komma till lugnare miljöer som främjar en inre disciplin. Föräldrarna tror att barnen lär sig mer i montessoriförskolor och att montessorimetoden främjar intellektuell utveckling, så att barn lär sig läsa och skriva fortare än i traditionella förskolor. Föräldrar som har besvärliga barn väljer att placera sina barn i montessoriklasser och hoppas att miljön ska hjälpa dem och göra att problemen försvinner. Montessoripedagogiken kan också vara attraktiv för föräldrarna som är intresserade av att vara med i föräldraföreningar och därigenom bli mer involverade i sina barns utbildning och få ett större eget inflytande. Att sätta sina barn i montessoriverksamhet kan också var en trend, nämner Malm (2006) .

Gustavsson (1998) genomförde en pilotstudie i samarbete med montessorilärarytutbildningen vid Uppsala universitet. Studien tar upp vem som placerar sina barn på montessoriförskola och varför och det var föräldrar man vände sig till. Det vanligaste argumentet för placering av barnen var pedagogiken. Vid sidan om detta nämndes också praktiska skäl som närheten till bostaden samt miljön och muntlig information mellan föräldrarna och mellan föräldrarna och lärarna. Bland dem som placerade sina barn på montessoriförskolan var tre fjärde delar av mödrarna och två tredjedelar av fäderna utbildade inom högskola eller universitet. (Gustavsson, 1998)

I en uppsats författad av Nikitidou (2000) kan man läsa att de flesta föräldrar som hon intervjuade uppgav som skäl till att de valde montessoriskolan att deras barn tidigare gick på montessoriförskolor och att föräldrarna redan då bestämde sig för vilken pedagogik de föredrog för sina barn. Hälften av dem var själva montessorilärare och därtill särskilt intresserade av utbildningen. Andra föräldrar hade blivit rekommenderade att välja montessoriförskola genom vänner och bekanta och då skaffade de sig kunskaper om pedagogiken. Föräldrarna var eniga om att förskolan förberedde barnen på ett bra sätt till skolan och att övergången därför var från förskola till skola därför inte var så stor. I denna uppsats nämndes även andra faktorer vid valet av förskolan för barnen som storleken på skolan, kamratskap, lärarna och föräldrainsflytande.

I en undersökning som gjordes av Ståhle (1995) kan man läsa att bland de föräldrar som valde kommunala förskolor var det viktigaste skälet närheten till hemmet, synpunkter från andra föräldrar och de intryck de fick när de besökte förskolan. Huvudmannaskap spelade inte så stor roll för dessa föräldrar. För föräldrar som hade sina barn på föräldrakooperativ var däremot huvudmannaskapet ett viktigt skäl vid val av barnomsorg. Det fanns 24 förskolor i undersökningen och bland dem var det endast en som hade en annan pedagogisk inriktning och det var ett föräldrakooperativ med montessoripedagogik. Föräldrarna i denna förskola valde den på grund av pedagogiken..

Trygghed (2000) har i sin arbetsrapportserie skrivit några reflektioner om föräldrainflyttande som fenomen i tiden. Han refererar till mätningar i SNS Demokratirådsrapport 1998 som visar att småbarnsföräldrar tycker att det är lättare att byta barnomsorgsform än att påverka innehållet i den barntillsyn de valt. Liknande resultat visar undersökningar som gjordes i skolan.

2.12 Problemformulering

Montessori (för-)skolors popularitet ökar i samhället och många föräldrar väljer den för sina barn framför kommunala förskolor fastän de kommunala förskolors pedagogik vilar på modern forskning och beprövad erfarenhet. Vi vill diskutera detta och genom att se föräldrarnas skäl till valet av montessoriförskola och jämföra detta med den kommunala förskolans verksamhet vill vi finna:

- vad av detta som föräldrarna uppskattade på montessoriförskolor kan man finna även på kommunala förskolor och i läroplanen Lpfö98.
- vad av detta som föräldrarna uppskattade på montessoriförskolor som skiljer sig från kommunala förskolors pedagogik och från den moderna forskningen.

3. Metod

När man vill undersöka andras uppfattningar, åsikter, tyckanden eller kunskaper så använder man sig ofta av bland annat intervjuer och enkäter. Intervjun är muntlig kommunikation medan enkäten är skriftlig. När frågorna är på förhand givna och alla får samma frågor kallas det att man har strukturerat dem. Detta gör att det blir lättare att jämföra svaren från respondenterna. Svaren i intervju och enkäterna kan vara öppna eller bundna. Med öppna menas att respondenten får svara fritt. I bundna svar får respondenten välja mellan olika svarsalternativ. I forskning där intervju och enkätfrågor används är det forskaren som i förväg bestämda frågor vill få kunskaper om som respondenten förväntas komma ge. Forskaren presenterar ämnet för samtalet och följer upp de svaren som ges (Ejvegård 2003).

I samhällsvetenskaplig forskning kan man använda den kvantitativa metoden. Att något är kvantifierat behöver inte alltid betyda att data anges i siffror utan det kan även anges i termer som motsvarar siffror (Ejvegård 2003)

Deltagande observation betyder att forskaren beskriver något som hon/han deltar/deltog i. Forskare kan använda sig av något som hon/han har förstahandskännedom om till exempel klassrumsobservationer under den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. Man kan således använda sig av fakta man har skaffat sig genom deltagande observation. Denna forskningsteknik är bra att använda som komplement till andra forskningskällor till exempel intervjuer (Ejvegård 2003).

3.1 Tillvägagångssätt

3.1.1 Urval

Vi baserade vår empiriska del av uppsatsen på enskilda intervjuer och enkäter gjorda bland 16 föräldrar som hade barn på två montessoriförskolor på olika orter i samma kommun. Det som intresserade oss var de tankar de hade om montessoriförskola och vilka faktorer som påverkade valet av förskolan.

3.1.2 Arbetsprocessen

Undersökningen genomfördes genom att vi ställde färdiga frågor (se bilaga 1) till föräldrarna. Frågorna var konstruerade på så sätt att de skulle leda oss till svar på vår forskningsfråga. Vi ställde frågorna både skriftligt och muntligt men flera föräldrar valde att besvara våra frågor skriftligt. De som besvarade frågorna muntligt valde att göra detta genom telefonsamtal. Vid jämförelsen av de båda sätten att fråga, såg vi att det inte skilde sig kvalitetsmässigt med utgångspunkt från vilka syften vi hade med intervjun. Vissa svar var mer utförliga än andra oberoende av om de var muntliga eller skriftliga. Därför sammanställde vi alla svaren tillsammans. För att underlätta analysen sammanställde vi svaren efter den ordning som bestämdes av frågorna. Alla svar på varje fråga samlades men de svar som upprepades sorterade vi bort. På det sättet fick vi en samlad bild av svaren på varje fråga för sig. Ibland var formuleringarna inte identiska men vi tolkade dem utifrån betydelsen och sammanställde dem under samma formulering. Förutom detta försökte vi att sammanställa alla svaren så autentiskt som möjligt för att vi tyckte att det var viktigt att ge en grov och mindre bearbetad första version. Den andra versionen är en bearbetning av datamaterialet i vilken vi gav en samlad och lättläslig bild av föräldrarnas svar.

För att göra analysen letade vi även efter de svar som var mest frekventa och sammanställde även dem, för att kunna se var tyngdpunkten låg i datamaterialet.

Under våra verksamhetsförlagda delar i utbildningen och även genom att en av oss har arbetat på en montessoriförskola har vi haft möjligheter att göra deltagande observationer. Detta har gett oss erfarenheter av kommunala förskolemiljöer och montessoriförskolemiljöer. Enligt Ejvegård (2003) kan deltagande observationer vara en bra komplement till intervjuer och enkäter.

Teorier och praktik stämmer inte alltid överens och därför har vi gett en beskrivning av dessa miljöer och av pedagogernas arbete i dem, så som vi har upplevt dem. Vi ansåg att kopplingen till de praktiska erfarenheterna är viktiga och kan komplettera de teoretiska beskrivningarna av dessa miljöer.

3.1.3 Analysmetoder

Vid analysen av föräldrarnas svar använde vi oss av kvalitativ och kvantitativ metod.

I den kvalitativa metoden har vi använt oss av intervjuer och enkäter riktade till föräldrarna med barn på montessoriförskolor. Vi har sammanställt och kategoriserat datamaterialet utifrån den intervjumall vi använde vid genomförandet av undersökningen. Eftersom våra frågor var strukturerade underlättade det analysen. Frågorna var öppna och detta försvårade analysen därför har vi genomfört den kvalitativa analysen i två etapper. I den första etappen sammanställde vi svaren i en nästan autentisk första version. Den andra versionen är en bearbetad och samlad bild av föräldrarnas svar.

Vi använde även den kvantitativa metoden eftersom vi var intresserade av de tankar som dominerade bland föräldrarna och hur många som har gett liknande svar. Detta gjorde vi för att kunna se var tyngdpunkten låg i våra resultat och vad som var det mest gemensamma i föräldrarnas uttalanden. Vi använde oss av termer som motsvarade siffror istället för siffror eftersom det är svårt att tolka öppna frågor exakt och vi använde den kvantitativa metoden bara som ett komplement till den kvalitativa metoden.

3.2 Etiska överväganden

3.2.1 Konsekvenser:

När vi började vår undersökning ställde vi oss följande frågor: Vilken kunskap får vi genom att göra den? Bidrar undersökningen till ny kunskap för oss själva och för andra? Vi kom fram till att det kan vara värdefullt att som blivande lärare få ta del av föräldrars tankar kring val av förskola. Att vi som pedagoger lyssnar till föräldrarna och tar till oss synpunkter på saker vi kan ändra på eller använda oss av.

3.2.2 Informerat samtycke:

Vi stötte på många svårigheter under vår datainsamling. En av oss arbetade som timmanställd på en montessoriförskola där undersökningen genomfördes. Den andra av oss hade ingen erfarenhet av montessoriverksamhet utan har vänt sig till tre montessoriförskolor på olika orter genom att kontakta ledningen för dessa. Där har hon förklarat sitt ärende och bitt om hjälp med att komma i

kontakt med föräldrar. Föreståndaren på en av montessoriförskolorna visade sig mycket tillmötesgående och hjälpsam. Då bestämde hon sig för att söka en fem veckors lång praktikplats och under den tiden komma i kontakt med föräldrarna för att genomföra intervjuer med dem.

Vi har dock erfarit att småbarnsföräldrar ofta har ont om tid och att det är svårt att genomföra intervjuer. Vi omorganiserade vårt arbete och skrev intervjufrågorna på färdigtryckta blanketter och bad föräldrarna att skriftligen svara på dem. Vi lämnade 25 blanketter med intervjufrågor till föräldrar och vi fick tillbaka tolv. Förutom dessa gjorde vi fyra muntliga intervjuer. Totalt 16 föräldrar tillfrågades.

3.2.3 Konfidentialitet:

Denscombe (2000) skriver om vikten av att viss information är konfidentiell vilket innebär att endast författarna känner till var intervjuerna har genomförts och vilka som varit inblandade. Denna information får inte avslöjas, med hänsyn till de involverade. I vår kontakt med föräldrarna var vi noga med att berätta att undersökningen gjordes anonymt och att vi hade tystnadsplikt. Inga namn förekommer i vår uppsats, inte heller uppgifter om vilka förskolor vi kom i kontakt med. Men detta till trots var det många föräldrar som var helt öppna med sina insatser och de skrev själva sina namn. Vi tror att undersökningens karaktär där vi underförstått samlar de positiva tankarna hos undersökningsspersonerna gör att dessa inte känns som "farliga" att lämna ut.

3.2.4 Svagheter med vår undersökning:

- Det etiska kravet på konfidentialitet kommer i konflikt med principerna för vetenskaplig forskning som till exempel möjlighet för andra forskare att återskapa materialet.
- Åldersfördelningen på montessoriförskolorna är ett till sex år och på den kommunala förskolan mellan ett till fem år vilket gör det svårare att jämföra dessa verksamheter.
- Öppna frågor är svårare att tolka eftersom föräldrarna använde olika formuleringar vilka var satta i sina sammanhang. Analysen har inneburit att vi satte svaren i andra sammanhang och sammanställde vissa svar under andra formuleringar.

4 Analys och resultatsammanställning

4.1 Sammanställning av intervjuer

Vi ställde fem frågor till föräldrar som hade sina barn på de två montessoriförskolor där vi genomförde undersökningen. Dessa frågor har vi skrivit här nedan. På varje fråga följer en sammanställning av föräldrarnas svar under rubriker ”samlad bild av svaren”.

I sammanställningen försökte vi återge svaren så exakt som möjligt för att återskapa dokumenten, men med den nackdelen att texten blev svårläst och osammanhängande. Därför har vi skrivit en kortare och mer lättläslig version under rubriken ”Sammanfattning”, vilket är vår tolkning och analys av föräldrarnas svar. De svar, som upprepades när vi sammanställde svaren, sorterade vi bort.

Under rubriken ”Mest frekventa svar” sammanställde vi de svar som upprepades flest gånger.

4.1.1 Sammanställning av svar med analys och resultat på frågan 1: *Vilka förväntningar har du på en bra förskola?*

Samlad bild av svaren

Att mitt barn trivs och vill ditt och har roligt; att personalen arbetar för att mitt barn ska utvecklas socialt, motoriskt och intellektuellt; man utvecklar barns självkänsla; personalen har ett bra bemötande både med barn och föräldrarna och är kompetent, målmedveten; trivsel, trygghet både för barn och föräldrar, och bra personal; bra kommunikation, stimulans för barnen och att man ser i vilket stadium barnet befinner sig; utbildad, engagerad och motiverad personal som tycker om barn; inte för stora barngrupper och bra lärartäthet; ute och inne miljö ska kännas tilltalande och vara anpassad till barnen; det ska vara öppet, trevligt och kännas välkomnande, välplanerad pedagogiskt och tillgodose alla barns behov; fröknarna ska vara med och leka med barnen och att de ska kunna leka självständigt också; bra och relevanta regler och att man är konsekvent; att man känner sig välkommen; personalen tar hand om barnen på rätt sätt, ser själva individen och inte bara gruppen; att se barnet och egna den en tid; personalen tar hand både om enskilda barn och om gruppen; med bra säkerhet.

Mest frekventa svar

Nästan alla svarade att det var viktigt att barnen trivdes på förskolan. Hälften av föräldrarna tyckte att det var viktigt med bra personal.

Ett annat svar som upprepades var att föräldrarna tyckte det var viktigt att barnen var sedda och kände sig trygga. Många tyckte att man borde utgå från barnets behov och stimulera barnen.

Sammanfattning

Föräldrarna förväntade sig att på en bra förskola finns personal som är kompetent, engagerad, målmedveten, motiverad, konsekvent och tycker om barn. Att personalen arbetar så att barnens självkänsla utvecklas, att barnens utveckling är allsidig och att de ser i vilket stadium barnet befinner sig. Personalen ska även skapa trivsel, trygghet och stimulans för barnen. Personalen ska tillgodose alla barns behov och se både det enskilda barnet och gruppen. Föräldrarna förväntade sig att bli väl bemötta både de och barnen och att kommunikationen fungerar. På en bra förskola ska barngrupperna inte vara för stora och det ska kännas öppet, välkommet och pedagogiskt välplanerat med bra och relevanta regler, menar föräldrarna.

4.1.2 Sammanställning av svar, analys och resultat på frågan 2: *Vad tilltalar dig i montessoripedagogiken?*

Samlat bild av svaren.

Hela deras tankesätt att sätta barnet i centrum och att pedagogiken är individualiserad; personalen iakttar och observerar barnet och fångar barnet där den är; utgår från barnet och respekterar den sedan kanske försvinner intresset; personalen ställer sig i bakgrunden och på det viset ser om barnet har intresse för något; det är intresset och mognad som styr och det saknar jag något i den vanliga förskolan; att personalen fungerar som handledare; i vanlig skola gör barnen flera gånger saker tillsammans samtidigt och det kanske inte alla barn vill göra detta i samma stund; att man tar vara på varje människa och att man uppmärksammar förskoletiden som den period då barnen lär sig mest; att barnen får utvecklas i sin takt; materialet finns till hands och att man ger ett hjälpende hand och att man inte styr över barnet; att barn både får leka och arbeta för att utveckla sig; att den utgår från barnet, att man respekterar barnen som individ; barnet får lära sig att visa hänsyn och ta egna initiativ, vara självständiga; positivt att pedagogerna tar i hand när barnet kommer och går och att de ser varje barn, att de lär sig hur man beter sig som folk till ex lär sig

att hälsa; lärorikt material; barnen lär sig visa hänsyn och vara rädda om varandra; man tar till vara på de stunder som barnen är villiga att lära sig; inte hjälpa i onödan när ett barn kan göra något själv; material är genomtänkt och konkret och föder mer nyfikenhet att testa, lära osv.; jordnära tankar om livet och universum, tro på barnets förmåga; respekt för andra och materialet; att barnen lär sig etik och moral; personalen arbetar enligt den ”röda tråden” i Montessori, men lägger in olika personliga tolkningar; man har grattis lunch för 15-timmars barn eftersom måltiden är viktig för den sociala utvecklingen; traditionella förskola är bara en förvaring av barn.

Mest frekventa svar

Ungefär hälften av föräldrarna nämnde som viktig att barnen fick lära sig saker själva och blev självständiga samt att man tog i handen och hälsar och lärde sig etik och moral. Nästan hälften nämnde som viktigt att man tog till vara de olika sensitiva perioderna i barnens liv och att materialet var bra och lockande.

Sammanfattning

Av svaren framgår att föräldrarna tilltalades i montessoripedagogiken av förhållningssättet mot barnen. Det som föräldrarna uppskattade var att man utgick från barnet och att barnet fick stå i centrum och fick utvecklas i sin egen takt samt var respekterad. Personalen styrde inte över barnet och man såg varje individ. I ”vanligt” förskola fick barnen göra saker samtidigt, fast de inte alltid ville, menade föräldrarna. Personalen tog vara på de stunder när barnet var villigt att lära sig och personalen hjälpte inte i onödan när det kunde göra något själv.

Något annat som uppskattades av föräldrarna var personalens arbetssätt. Personalens uppgift var att ställa sig i bakgrunden och observera barnet för att utifrån barnets intresse handleda och hjälpa så att intresset inte försvann. Personalen tog varje barn i hand när de kom till förskolan och gick hem för dagen vilket föräldrarna uppskattar. Både personal och barn arbetade enligt den röda tråden, tyckte föräldrarna sig se.

Föräldrar uttryckte också uppskattning för allt detta som barnen fick lära sig. Det var att barnen lärde sig att visa hänsyn, ta initiativ och vara självständiga. Barnen fick lära sig etik och moral, där det speciellt uppmärksammades att de lärde sig att hälsa och ta i hand när dagen började och vid avsked.

Föräldrarna uppskattade materialet som de tyckte var lärorikt, genomtänkt, konkret och väckte nyfikenheten hos barnen. Måltiden ansågs som så viktig i den sociala träningen och den omfattade även de som vistas 15- timmar/veckan.

4.1.3 Sammanställning av svar, analys och resultat på frågan 3: *Vad är bra i montessoriförskolan just för ditt barn?*

Samlad bild av svaren

Hemlagat mat; att kunna leka ute och inne; kontakt mellan avdelningarna som gör att syskonen får träffas; barn får somna i pedagogernas famn; trivs att själv välja vad hon vill göra, intresserad av bokstäver, siffror och flagor och att pyssla och rita och skriva; lugn och trygg miljö med personal som ger barnen den tid de behöver i olika situationer; roligt och spännande i arbetsrummet med möjlighet till konkret lärande; omtänksamhet för andra; jobba i egen takt; riktiga sysslor med små redskap; att man tar i hand, säger förlåt och tröstar om det händer något, förklarar på ett bra sätt varför man inte ska göra något och inte på ett nedtryckande sätt, det är bra att de inte har samling i hennes grupp för min dotter tycker inte om att sitta stilla, det är också bra att de inte har så många leksaker, barnen lär sig att dela på leksaker och när de inte får färdiga leksaker i händerna så måste de själva hitta på och då utvecklar de sin kreativitet; mitt barn är mer en ”upptäckare” än en sådan som vill leka med leksaker; mitt barn är väldigt självständigt och då montessoripedagogiken passar henne när hon kan jobba självständigt och att personalen bara handleder; att de alltid har frukt, knäckebröd eller skorpar framme så att barnen själva får välja när de vill äta; det är bra att hon lär sig dela på leksakerna för hon är så stark i sig själv så det är bra om hon inte alltid får sin vilja fram och det är bra med det konkreta materialet så att det är lättare att förklara för hon har så många *varför* frågor; att hon blir bekräftad att man inte gör med henne som hon inte är; att man fångar henne i hennes utveckling och i hennes koncentration för hon är livlig och inte alltid vill sitta stilla med hela gruppen.

Mest frekventa svar

De svaren som var mest frekventa på denna fråga var de som visade föräldrarnas uppskattning av allehanda sysselsättningar i arbetsrummet, att just deras barn var intresserade av bokstäver, siffror, flaggor, pyssla eller allmänt tyckte om att arbeta med montessorimaterialen.

Barnets frihet att inte bli tvingad i onödan var något som många föräldrar uttryckte som positivt för sina barn.

Sammanfattning

Föräldrarna uppskattade att personalen jobbade individuellt med barnen eftersom de hade olika behov, intressen och personlighet. Barnens frihet var viktig i många avseenden, till och med att maten stod framme så att de fick själva välja när de ville äta, eller att personalen inte tvingade barnen att sitta stilla på samlingarna. Föräldrarna uppskattade att barnen inte lekte så mycket med leksaker och tyckte att deras barn föredrog att arbeta med montessorimaterialet. Vissa specifika förhållanden på förskolan som hemlagad mat, kontakt mellan syskon på avdelningarna, att barnet fick somna i pedagogens famn och att barnen fick leka både inne och ute var saker som också nämndes som viktiga för just det enskilda barnet.

4.1.4 Sammanställning av svar, analys och resultat på frågan 4: *Varför valde du montessoriförskola för ditt barn?*

Samlad bild av svaren

Litet, mysig förskola, utbildad, engagerad personal, närhet till bostaden; bra erfarenheter från tidigare; barnet kan träffa kamrater som den kan fortsätta gå i skolan senare; det är kul och lätt att lära där och inte ett måste; föräldern är själv dyslektiker och har alltid kämpat för att lära sig att skriva och läsa, vill därför ge barnet bra start i livet där lärandet är kul och där man lär bättre; stämningen, trädgården; materialet tilltalar för att den tränar alla sinnen; för att man leker fram kunskapen.; alla barn ses efter egen förmåga, mognad och utveckling; harmoniska barn och ingen mobbning, väluppfostrade barn, man arbetar aktivt för att motverka bråk; väl fungerande barngrupp; har hört mycket goda rykten om pedagogiken; är själv utbildad montessorilärare; efter studiebesök kändes som bästa alternativet; pedagogiken verkade tilltalande och hela familjen kände sig välkommen; jag visste vad det var för pedagogik, men det är lite modegrej och många

väljer av den anledning att de har hört att det är bra, men jag visste i förväg vilken pedagogik passade bäst även om det finns en del negativa saker så har de positiva övervägt; eftersom jag själv jobbar på lågstadiet så har jag sett skillnader på barnen som gått på montessori, man märker att de blir gynnade av det att de gick på montessori, det gynnar dem genom hela skolgången, även om de inte fortsätter på montessoriskolan så har de fått ett bra start.

Mest frekventa svar

De svar som upprepades var att man hört ryktena om montessoriförskolan. De flesta föräldrarna hade hört om pedagogiken generellt eller hört om den speciella förskolan där deras barn gick. Nästan hälften av föräldrarna nämnde att personalen var en viktig faktor vid val av montessoriförskolan.

Sammanfattning

Föräldrarna valde montessoriförskolan utifrån förskolans speciella egenskaper som att den var mysig och liten, hade trädgård, var nära bostaden samt hade engagerad, utbildad personal.

Föräldrarna valde även utifrån rykten att barnen var harmoniska, väluppfostrade och att det fanns välfungerande grupper och att personalen aktivt arbetade för att motverka bråk och mobbning. I föräldrarnas val var pedagogiken också avgörande, några av dem var själva utbildade inom montessoripedagogiken. Sättet att lära ut på montessoriförskola ansågs gynna barnen i framtiden.

4.1.5 Sammanställning av svar med analys och resultat på frågan 5: *Vill du att ditt barn fortsätter på montessoriskola?*

Samlad bild av svaren

Ja, skolan är jätte bra, äldre syskon går där; skolan fortsätter i samma takt och anda, man känner föräldrarna redan från förskolan; eventuellt alternativ är Waldorfskola; aspekter som spelar roll är avstånd, tid och fritid, goda och dåliga rykten; ja, därför att man uppmuntrar barn, att tycka om skolan, för om barn trivs lär det sig mycket bättre och det går även bättre med lek och med kamrater; bara montessoripedagogik som kommer på frågan när det gäller valet av skolan; ja, för när montessoribarnen kommer till den vanliga skolan så har de svårare att anpassa sig och i kommunala skolan är det inte lätt för läraren att individualisera och att observera; ja, för i

montessoriskolan har man inte lärarledda lektioner på det sättet och det är inte lätt att kontrollera att alla gör vad de ska göra;. Ja för det är inte bra när de blir uppväxta med en sak och sedan måste anpassa sig till en annan; ja, för att på montessori är elevgrupperna mindre och man har inga lektioner, bara arbetspass, eftersom det blir mindre stressigt när man håller sina pass och tar paus när man själv vill, arbetspasset försvinner inte och man får göra det senare tills man är färdig; ja, förskolan sätter grunder, men skolan fortsätter montessorivägen i lärandet och det går som en röd tråd genom hela utbildningen.

Mest frekventa svar

Alla föräldrar svarade ja på den frågan. Många föräldrar hade redan något barn som gick på montessoriskola. Man tyckte det var viktigt med kontinuiteten.

Sammanfattning

Även om några föräldrar var lite tveksamma om de kom att placera sina barn på montessoriskola när förskoleperioden var slut, så var det ingen, som svarade direkt nekande. Föräldrarna tyckte att kontinuiteten var viktig eftersom barnen var vana vid den sortens pedagogik och det arbetssättet som var specifik där. Föräldrarna var nöjda med pedagogiken och hade inga skäl att ändra sig. Montessoriskolan erbjöd barnen mindre stress och större frihet eftersom barnen tog paus när de själva vill och lektioner är ersatta med arbetspass. Lärarna arbetade individuellt med varje barn och i den takt som passar bäst.

4.2 Beskrivning av förskolemiljöer

På de *kommunala* förskolor vi har erfarenheter av fanns vissa skillnader i inredningen beroende på förskolornas storlek, byggnadernas planlösning, eller gruppernas storlek. Det gemensamma för dem var dock, att på alla fanns en stor sal möblerad med flera bord med stolar och med hyllor längst väggarna. Antingen i salen eller intill fanns en köksdel med diskbänk och köksskåp. Maten lagades antingen i köket intill salen eller hämtades från ett annat kök men möjligheterna till kaffekokning eller servering av frukost och mellanmål fanns på plats. Borden i den stora salen användes samtidigt till måltider och till olika aktiviteter dem emellan. Det kunde vara pusslandet,

pyslandet, spelandet av olika spel, ritandet dvs. de aktiviteter som man gjorde bäst sittande vid borden. Hyllorna i salen var utrustade med olika saker, som behövdes för att genomföra dessa aktiviteter. Salen hade även en del, som användes bara av personalen. Där fanns telefon, journaler, dokument osv. I salen fanns också läsoffa med någon form av bokförvaring till exempel en låda. På den ena förskolan användes salen även till samling. Men på de andra så samlades man i särskilda lektrum på golvet där det fanns större fria ytor.

Gemensamt för förskolorna var också, att det fanns särskilda lektrum med leksaker till tematiska lekar eller med andra typiska leksaker som lego, klossar, tågbanor, dockor med dockvagnar, dockrum, husgeråds leksaker, bilar och djur.

Det fanns även rum för vila för de minsta barnen, med madrasser på golvet och en dämpad miljö. Barnen rörde sig i stort sett fritt mellan lekrummen och salen men de fick inte gärna flytta på saker från det ena rummet till det andra utan de fick hålla sig till de aktiviteter som rummen var avsedda för. Personalen rörde sig mellan rummen efter behov men den stora salen kändes som avdelningens "hjärta". Personalens roll tycktes vara att upprätthålla ordning, hjälpa barnen i deras aktiviteter om de ville, till exempel måla, eller trä på pärlor. Det spelades också mycket spel och lektes tillsammans med barnen.

De mest rörelsekrävande och "vildare" lekar fick barnen vänta med tills de vistades ute vilket skedde varje dag.

Avdelningen hade samling på förmiddagarna i samband med utdelningen av frukt. Alla barnen skulle vara med, även de yngsta. Då satt alla i ringen på golvet. Ofta hade personalen något tema som de berörde närmare till exempel jul. Barnen uppmuntrades till aktivitet, men de fick vänta på turordning, lyssna på varandra och inte störa. Ibland organiserade personalen andra gruppaktiviteter, som att leka vuxenstyrda lekar, utföra något arbete till exempel pyssel.

På *montessoriförskolor* på avdelningar för barn mellan 3-6 år fanns också en stor sal som liksom på kommunala förskolor var avdelningens "hjärta". Men skillnaden mellan dessa salar var att de på montessoriförskolan påminde lite om "klassrumsmiljön". Det fanns också bord med stolarna men dessa användes inte till måltider, med undantag för frukten, eftersom måltider åt alla i matsalen. Vid borden satt barnen och arbetade med hjälp av montessorimaterial. Det som påminde om traditionell skolan var inredningen av dessa salar till exempel bilder av geografiska kartor, glober, flaggor. Bokstäver på väggarna och låga hyllor längst väggarna med olika material

som användes till utvecklandet av matematiska begrepp, läsning, skrivning samt hyllor med små redskap för praktiska övningar som till exempel strykning, experimenthylla och hyllor med anknytning till kunskap i historia och biologi. Intrycket det gav var struktur, ordning och medveten förberedning till framtida skolgång.

Dessa salar kallades arbetsrum och personalen fanns oftast där och arbetade med barnen. Man presenterade ett nytt material så att barnen lärde sig att hantera det och sedan lät man barnen arbeta i sin takt utifrån den nivå och intresse de hade. Personalen i arbetsrummet observerade barnen och ibland kom de med förslag till det enskilda barnet om vad barnet kunde sysselsätta sig med. Personalen hade även rollen som ”ordningsuppehållare”, till exempel när barnen pratade för högt genom att tillrättavisa dem.

Det fanns lekrum, målrum och snickarum, men där lämnades barnen oftast i fred. Lekrummet användes även till samlingar eftersom där fanns en stor öppen yta. I lekrummet fanns leksaker med dockvrå, lådor med lego, klossar, tågbanor, bilar, djur, bondgårdar samt det som användes vid samlingarna det vill säga pärmar med närvarolistor, kalendrar och så vidare. I samlingarna som man hade efter lunchen deltog alla barn. Personalen tog upp olika diskussioner med barnen om problem som berörde vistelsen på förskolan, läste listan med barnens namn, utvecklade tidsbegrepp, utförde gemensamma aktiviteter som sång och lekar.

Barnen kunde flytta sig fritt mellan dessa rum, men ett visst krav på att arbeta i arbetsrummet kunde man ana eftersom personalen förde ett arbetshäfte som skulle visa vilka aktiviteter barnen hade klarat av. I häftet delade personalen barnens aktiviteter i ämnen som svenska, matematik, kultur och övrigt.

I kontakter mellan barn och personal lades stor vikt vid att barnen räckte upp handen till personalen vid hälsning och vid avsked där ögonkontakten också var viktig.

Utevistelsen för barnen på montessoriförskolor skilde inte sig från de vid de kommunala förskolorna. Utomhus fick barnen springa, skrika, cykla, gunga, leka i sandlådan eller i lekstugan.

5. Diskussion av resultaten

Vår frågeställning handlade om varför föräldrar väljer montessoriförskolor för sina barn. Vi undersökte detta genom att intervjua föräldrar som hade sina barn på montessoriförskolor. Vår tanke har varit att se vad föräldrarna hade för skäl och vad de uppskattade i den barnomsorg de valde för sina barn. I denna del av arbetet vill vi jämföra föräldrarnas svar dels med läroplanerna för den allmänna kommunala förskolan (Lpfö 98) dels den aktuella forskning och beprövade erfarenhet som vår lärarutbildning har utgått ifrån. Vi valde att lägga upp diskussionen kring detta i den ordning som intervjufrågorna hade. Diskussionen på varje enskild fråga inleder vi med ett valt citat ur föräldrarnas svar på frågorna vi ställde till dem.

5.1 *”Att mitt barn trivs och vill dit och har roligt.”*

Svaren på den första frågan skulle visa oss vilka förväntningar föräldrarna hade på en bra förskola. Enligt dem var det framförallt barnens trivsel som var det avgörande kriteriet för en bra förskola. Det nämndes också att personalens egenskaper var viktiga bland annat kompetensen, motivationen, konsekvensen och engagemanget. Personalen förväntades åstadkomma en allsidig utveckling hos barnet, grundad på deras kännedom om barnet och att personalen kunde tillgodose det enskilda barnets och hela gruppens behov. Personalen förväntades skapa en bra atmosfär, där alla trivdes och kände sig trygga och säkra.

Fysiska förutsättningar bland annat storleken på barngrupper och miljön var också avgörande för föräldrarna om de betraktade en förskola som bra eller dålig.

Föräldrarnas bild av en bra förskola skiljer inte sig från bilden som presenteras i läroplanen vilken utgör grunden för de kommunala förskolornas utformning och verksamhet. På en kommunal förskola utgår man från att ha en kunnig, utbildad och kompetent personal, som kan skapa en bra atmosfär där alla trivs och känner sig trygga. Vuxna ska ses som förebilder och visa respekt, ömsesidighet och öppenhet för både barn och andra vuxna. Pedagogerna tar fasta på barnens kompetens och delaktighet i lärandet och verkar för att varje barn känner sig värdefull och där ens intresse och behov blir tillgodosedda (Läraryrket, 2002).

Antalet barn i barngruppen regleras av kommunen där det finns riktlinjer för hur många barn får finnas i gruppen för att garantera en bra miljö för barnen. Idealbilden stämmer inte alltid med verkligheten. Vi har hämtat uppgifter från hemsidan från den kommun där vi genomförde undersökningen. På hemsidan står det att Skolverket vid granskningen av verksamheten år 2005 konstaterade att på många förskolor i kommunen var barngrupperna för stora och hade en ogynnsam sammansättning.

På de kommunala förskolorna är det kommunen som har det huvudsakliga ansvaret för personalens kompetens, lokalerna, miljön och för storleken på barngrupperna.

På montessoriförskolorna som är drivna som föräldrakooperativ kan föräldrarna bestämma själva om detta.

Sammanfattningsvis kom vi fram till att en kommunal förskola kan ha alla de egenskaper som föräldrarna på montessoriförskolan förväntar sig av en bra förskola men mycket tycks bero på den kommun som ansvarar för verksamheten.

5.2 "Pedagogerna tar i hand när barnet kommer och går."

Den andra frågan skulle ge svar på vad som tilltalade föräldrarna i montessoripedagogiken. Enligt föräldrarna var det framförallt det att barnet fick stå i centrum och att pedagogiken var individualiserad. Detta betydde att man utgick framförallt från barnet och inte från gruppen, eftersom det är barnets intresse och mognad som styr. När personalen organiserar verksamheten för hela gruppen så försvinner individens möjligheter att arbeta utifrån sina egna intressen, förmåga och behov, som i mycket dikteras av barns sensitiva perioder, menade föräldrar.

Personalens roll som observatör och den som låter sig ledas av barnen och hjälper där det behövs, (men inte i onödan) var också något som föräldrarna uppskattade inom montessoripedagogiken. Det var bra att man uppfostrade barnen så att de lärde sig att visa hänsyn, vara självständiga och hälsa genom att räcka fram handen. Detta och det specifika materialet, som man använde på montessoriförskolor nämndes av de flesta föräldrarna som positivt men en förälder värdesatte även det unika, att måltiderna var kostnadsfria för 15-timmars barn eftersom man ansåg att gemensamma måltider var viktiga i barnens sociala utveckling. En del uppskattade den

genomgående filosofin som genomsyrade montessoripedagogiken där det jordnära och konkreta var pedagogikens kännetecken.

Trots nya tankar inom pedagogiken om gruppens betydelse för den enskilda individen (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003) arbetar alla pedagoger på kommunala förskolorna enligt principen att barnet ska sättas i centrum och att man ska utgå från barnet. Pedagogiskt arbete har sin utgångspunkt från det vad barn redan kan och börjar på barns nivå och man är medveten om att det finns särskilt receptiva perioder på olika stadier i barns utveckling. Detta i mycket påminner om de pedagogiska riktningarna som finns i montessoripedagogiken med denna skillnad, att på kommunala förskolor ser man också gruppens lärande som viktig även för individen. (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003) Samtal och dialog är viktig för deltagarna, som kan ge uttryck för egna åsikter och överväga andras. Man har en dialektisk relation till samhället genom möjligheten att påverka och påverkas och reflektera över den ömsesidiga påverkan. (Vygotskij, 1995) Kunskap är skapat av människorna själva och allt är beroende av varandra och relaterade till varandra. Utifrån denna syn är den pedagogiska verksamheten också hela tiden i förändring där delaktigheten till förändringarna är viktig. (Lenz- Taguchi, 1997)

Dagens pedagogik lägger stor vikt vid utvecklandet av barns samarbetsförmåga, empatiförmåga, gemenskapskänsla och solidaritet, jämte med att man ser till barns individuella utveckling och utvecklingen av barns självhjälpförmåga (Fagerli & Lillemyr & Sobstad, 2001).

Pedagogens roll skiljer sig också något från den man har på montessoriförskolan eftersom den på den kommunala förskolan är mera aktiv (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003; Roth, 1995). Även på de kommunala förskolorna observerar man barnet för att lära känna det och för att kunna utgå från barnets nivå, men man betonar också att interaktionen och samspelet mellan barnet och pedagogen är viktig, likasom samspelet med andra barn och vuxna. Pedagogen på de kommunala förskolorna har också rollen som vägledare precis som på montessoriförskolor, men den sträcker sig även till rollen som samarbetspartner. Den moderna pedagogiken enligt Lindahl (1998) bygger bland annat på Sterns (1991) forskning där man ser barnet som självständig individ redan från födelsen. Barn söker aktivt vuxnas ledning och hjälp för att kunna skapa förståelse och utveckla sitt tänkande. Pedagogens roll är att vara deltagande där ömsesidigheten är viktig

(Lindahl, 1998). Grunden för arbetet med barnen i den kommunala förskolan är att upprätta denna ömsesidiga kontakt och kommunikation.

I den moderna synen på barnet betonar man barnets kompetens (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003). Detta återspeglar sig i pedagogiken på de kommunala förskolorna där man ska visa tilltron till barnets inneboende förmågor och inte hjälpa det i onödan. Det är också viktigt att utveckla barnets självdisciplin och självständighet, vilket också var viktigt för de föräldrar som valde montessoriförskolan för sina barn.

I uppfostran på de kommunala förskolorna lägger man stor vikt vid värdegrunden, där alla ska visa hänsyn och respektera varandra som är ett viktigt mål att sträva efter, enligt läroplanen. Föräldrarnas syn på barnuppfostran avvek inte från den man har på de kommunala förskolorna, utom på en detalj, som nämndes av många föräldrar: seden att barnen räckte fram handen och hälsade på personalen när de kom på morgonen och vid dagens slut.

Nästan hälften av föräldrarna på montessoriförskolor uppskattade det specifika materialet som kännetecknar montessoripedagogiken och här ser vi betydliga skillnader jämfört med de kommunala förskolorna. Arbetsrummet på montessoriförskolorna med den motsvarande ”stora salen” på de kommunala förskolorna skilde sig på så sätt att det påminde ganska mycket om ett klassrum. Där fanns bokstäver synliga på väggarna och hyllorna var utrustade med arbetsmaterial avsedd att utveckla matematiska begrepp, grunder i läsning och skrivning samt ämneskunskaper, som geografi, biologi och historia. Där fanns även material som var avsedd att utveckla olika sinnen och en del praktiska kunskaper och färdigheter. På de kommunala förskolorna användes salen till alla sittande sysslor och arbeten. En del av barnens sysslor liknade dem som barnens på montessoriförskolorna, men sysslornas karaktär var inte så strukturerad och lärarna var inte så tydliga att instruera barnen hur de skulle använda materialet. Materialet på kommunala förskolor var också avsett att utveckla barnens olika förmågor och färdigheter och att förmedla en viss kunskap men man utgick från andra pedagogiska syften, vilka var mer inriktade på lek och skapande och mindre på arbete samt på en framtida skolgång. En orsak till skillnader i utformningen av montessoriförskolors och kommunala förskolors miljöer kan vara den att montessoriförskolors åldersfördelning är annorlunda och omfattar även sexåringar. I kommunal verksamhet placeras sexåringar i förskoleklasser och dessa är mer integrerade med skolans verksamhet.

Den specifika fördelen, att måltiden för 15- timmars barn/vecka ingick i montessoriförskolans pedagogiska arbete, fanns inte på de kommunala förskolorna, vilket tyder på att man prioriterar besparingar inom den kommunala verksamheten.

Filosofin som genomsyrar montessoripedagogiken nämligen ”jordnära tankar om livet och universum” och som en förälder nämnde, skiljer sig från filosofin som genomsyrar de kommunala förskolorna. Detta ser man tydligt i synen på fantasi, lek, kultur och skapande vilkas betydelse betonas även i förskolans läroplan. I montessoriförskolor ser man mycket konkret och praktiskt på kunskap och den är också nyttobetonad. Montessoripedagoger menar att barnet utvecklar fantasin genom att skaffa sig konkreta kunskaper om världen, helst utan inblandning av de vuxnas kulturer som representeras bland annat av sagor (Montessori, 1987). I den pedagogik som man allmänt tillämpar på de kommunala förskolorna erbjuder man barnen en mängd berikande upplevelser, så kallad upplevelsepedagogik, med inspiration i kulturen och i den lokala miljön. Fantasin anses vara en tillgång för barnet och man ser inga faror i att man berättar sagor. Barnet kan skilja mellan verklighet och fantasi från 3-4 års ålder (Lindahl, 1998).

Montessoripedagoger menar att barnets verklighetsuppfattning inte är fullt utvecklad förrän 6-7 års ålder (Standing, 1984). Historier baserade på verkliga händelser tillsätts ha större värde för barnen än sagorna och påhittade berättelser (Montessori, 1987).

Miljön på de kommunala förskolorna är framförallt anpassad till att uppmuntra barnen till lekande aktiviteter, eftersom man anser att leken är en mycket viktig del i barnens utveckling (Lärareförbundet, 1998).

Sammanfattning av skillnaderna i det som tilltalade föräldrarna i montessoripedagogiken mot motsvarande på kommunal förskola:

- att montessoripedagogiken byggde på individualisering av barn medan på kommunala förskolan betonade man även gruppens betydelse för individen
- personalens roll som observatör och handledare i montessoripedagogiken, vilket på de kommunala förskolorna sträckte sig även till rollen av en aktiv samarbetspartner och undervisare
- etikett vid hälsning på montessoriförskolor, vilket inte är brukligt på de kommunala förskolorna
- lunch ingår för 15- timmars barn på montessoriförskolor, vilken inte ingår på de kommunala förskolorna

- I montessoripedagogiken betonar man materialets och arbetets betydelse i barnens lärande, vilket utgör en väsentlig skillnad jämfört med de kommunala förskolorna där lek och leksaker utgör grunden i pedagogiken
- montessoripedagogiken bygger på det jordnära och konkreta, vilket skiljer sig från kommunala förskolornas pedagogik som bygger på lek, fantasi, skapande och kultur.

5.3 *"Mitt barn är mer en upptäckare än en sådan som vill leka med leksaker"*

På frågan om vad som är bra i montessoriförskolan just för det enskilda barnet svarade föräldrarna varierande om olika saker, som de uppskattade just för deras barns skull. Trygghet, nära kontakt med personalen och att barnen kunde välja vad de ville göra utifrån den miljön som förbereddes nämndes ofta.

Montessoripedagogikens särdrag med dess speciella materiel nämndes av nästan hälften av föräldrarna. Deras barns intresse och personlighet passade in i den pedagogiska miljön på montessoriförskolorna. De flesta föräldrar nämnde inte leken och leksaker som viktiga för deras barn utan pratade om barnens arbete med det konkreta materialet. Också sättet hur man organiserade verksamheten var bra just för deras barn, som till exempel att barnen kunde välja när de ville äta frukt.

En del av de saker som föräldrarna nämnde var specifika bara för den montessoriförskola där deras barn gick till exempel att det fanns en mysig trädgård, hemlagad mat och inga samlingar där barnet tvingades att sitta stilla. I detta avseende är de kommunala förskolorna också olika.

I de kommunala förskolornas pedagogik ser man annorlunda på barnens verksamhet. Det uttrycks som att barnens lärande främjas av rikt och varierande verksamhet men med stort betoning på lek och skapande. Dessa aktiviteter utvecklar barnens fantasi, kommunikation och förmågan till symboliskt tänkande (Läraryrket, 1998). Den pedagogiska miljön på de kommunala förskolorna organiseras framförallt för att utveckla barnens lek. I förskolepedagogiken har många pedagoger uppmärksammat leken som en av de viktigaste aktiviteterna hos barn. I förskolans

läroplan finns lek och lärande som två viktiga komponenter. Att alla barn ska få utveckla sin förmåga och lust att leka har blivit en målsättning i förskolans arbete.

Av föräldrarnas svar framgick att deras barn föredrog andra aktiviteter än lek och skapande. Föräldrarna, med ett par undantag nämnde inte dessa aspekter alls. Det kan tolkas som att vissa föräldrar tyckte att leken spelade en mindre betydelsefull roll i deras barns utveckling och lärande och att leken inte behövde stödjas av vuxna.

Det pedagogiska arbetet i kommunala förskolor lägger också stor vikt vid skapande eftersom man har en syn som enligt vad Aulin-Grahamn (2003) uttryckte det kunskap är inte bara logiska fakta eller rationell analys utan även känslor, upplevelser och erfarenheter som måste bemötas och bearbetas med hjälp av estetik. Estetisk kunskap blir en motpol och komplement till den kunskap som förvärras genom tanke och förnuft.

Personalens förmåga att skapa trygghet och lugn och att förmedla värderingar grundade på förståelse och respekt för varandra nämndes också av de undersökta föräldrarna. I läroplanen står det att ett av personalens ansvarsområden är att utveckla normer och värden. Personalen bör lyssna på barnen och få dem att känna sig delaktiga och känna att de kan påverka sin situation. Vad barn uttrycker har lika stor betydelse som det som de vuxna uttrycker. Man sätter barnet i centrum vilket betyder att den pedagogiska praktiken ska utformas för att passa barnet i så stor utsträckning som det är möjligt och där respekten och ömsesidigheten är viktiga.

Sammanfattningsvis tolkar vi föräldrarnas svar på frågan om vad som var bra i montessoriförskolan för just deras barn som att vissa av de nämnda sakerna fanns även på de kommunala förskolorna med en stor variation i organisationen och i den fysiska miljön. Personalens förhållningssätt gentemot barnen, vilken är baserad på den gemensamma värdegrunden är inte unik bara för montessoriförskolan. Däremot fanns det större skillnader i föräldrarnas sätt att se på pedagogiken och på deras tolkning av vilken pedagogik som bättre motsvarade deras barns intresse och behov.

5.4 *”Det är lite modegrej och många väljer av den anledning att de har hört att det är bra”*

Svaren på frågan om varför föräldrar valde montessoriförskola för sina barn utgör kärnan i uppsatsen och anledningar till deras val har visat sig vara många. Bland svaren som dominerade var de som betonade personalens arbete och egenskaper som de viktiga faktorerna vid valet av montessoriförskolan. Detta kan tolkas som att föräldrarna hade större förtroende till personalen på montessoriförskolorna än till personalen på de kommunala förskolorna. Eftersom personalen på kommunala förskolor förväntas arbeta utifrån en allmänt tillämpad pedagogik kan vi dra slutsatser att de undersökta föräldrarna inte kände förtroende för den allmänna pedagogiken. Andra orsaker kan vara att personalen på kommunala förskolorna har sämre rykte än personalen på montessoriförskolorna men vi vet i så fall inte om dessa rykten är ogrundade. Enligt läroplanen ska personalens arbete ständigt utvärderas i förhållande till de strävandemål som ställs i läroplanen. Den gemensamma värdegrunden utgör en ram för hur personalen ska förhålla sig till både vuxna och barn och vilka värderingar de ska förmedla. Personalen är viktiga förebilder enligt läroplanen. Om man utgår från detta ställs det höga krav på dem som arbetar på förskolan och detta gäller oavsett om man arbetar på montessoriförskola eller på kommunal förskola.

Andra orsaker till varför föräldrarna valde montessoriförskolan var att många av dem hade skaffat sig tidigare erfarenheter av montessoripedagogiken eller hört goda rykten om den. En del av föräldrarna var själva lärare.

Materialet hade också en stor betydelse för valet av montessoriförskolan. Man ansåg att den och den pedagogik som materialet baserades på förberedde barnen på ett bättre sätt till en framtida skolgång. Lindahl (1998) menar att enligt Stern (1991) kan barn känna igen egna och andras avsikter och önskningsar och det påverkar lärandet.

Föräldrarnas bild av barnen på montessoriförskolor hade också betydelse för deras val. De beskrevs som väluppfostrade, harmoniska och välfungerande i gruppen. Mobbning och bråk förekom inte, eller var sällsynt, eftersom man har aktivt arbetat för att motverka detta.

En förälder uttryckte misstanke om att vissa föräldrar väljer bara för att det är trendigt.

Resultat av undersökningar om föräldrarnas val av barnomsorg tyder på att en av de faktorer som påverkar föräldrarnas val av förskola är deras kännedom om olika barnomsorgsalternativs innehåll och form. Om föräldrarna saknar tillräcklig kunskap har de svårt att göra ett rationellt val. I allmänhet har föräldrarna kännedom om olika barnomsorgsalternativ bara på ett allmänt plan om inte föräldrarna har blivit speciellt informerade på ett annat sätt. Föräldrarnas omedvetna och medvetna behov spelar också en viktig roll, där föräldrar utgår från egna behov snarare än barnets (Sundell & Bennet, 1992). Detta stämde också i vår undersökning eftersom föräldrarnas val av montessoriförskolan grundades på deras tidigare kännedom om montessoripedagogiken eller om montessoriförskolan. Kännedomen ibland grundades endast ryktesvägen.

Även om vi i vår undersökning inte ställde frågor om föräldrarnas bakgrund så berättade några föräldrar själva att de var lärare för att kunna ge en bättre förklaring för sina svar. Någon förälder nämnde att de egna upplevelserna från skoltiden påverkade valet av förskolan.

Det som gör oss lite konfunderade är orsaken till varför så många av intellektuella och de som är utbildade inom pedagogiken fanns representerade bland föräldrarna som valde montessoripedagogik (Gustavsson, 1998; Nikitidou, 2000 med flera)

De kommunala förskolorna baserar sin pedagogik på modern forskning och kunskap, men vi drar slutsatsen att detta har dålig samklang med utvecklingen inom skolväsendet eftersom montessoripedagogiken sprider sig och vinner allt fler anhängare. Detta trots att det råder brist på forskning och systematisk kunskap kring montessoripedagogik. (Gustavson, 1998)

Den frågan som man ställer sig är om den förskoleverksamhet som bedrivs på kommunala förskolorna stämmer dåligt med teorin. En förälder på montessoriförskolan uttryckte att den ”traditionella förskola är bara en förvaring av barn”. Detta uttalande stämmer inte med de strävandemål som är skrivna i läroplanen för förskolan. Som framgick av vår jämförelse med den kommunala förskolan, så borde många av föräldrarnas förväntningar och krav vilka uppfylldes av montessoriförskolorna, också vara uppfyllda om deras barn gick på en kommunal förskola, åtminstone i teorin. I en enkätundersökning som gjordes hösten 2005 bland föräldrar till barn födda 2000 i den kommunala förskolan i den kommun som denna undersökning genomfördes i, framgick det att föräldrarna upplever att deras barn trivs tillsammans med de andra barnen och med personalen. Föräldrarna upplever att personalen ger barnen tillräcklig uppmärksamhet och har god tillsyn av barnen (Kommunens hemsida). Inget nämndes om pedagogiken.

I en undersökning som gjordes av Ståhle (1995) kan man läsa att för de föräldrar som valde kommunala förskolor var det viktigaste skälet närheten till hemmet, synpunkter från andra föräldrar och de intryck de fick när de besökte förskolan. Huvudmannaskapen spelade inte så stor roll för dessa föräldrar. Det fanns 24 förskolor i Ståhles undersökning 1995 och bland dem var ett föräldrakooperativ med montessoripedagogik. Föräldrarna i denna förskola valde den på grund av pedagogiken. Ståhles (1995) undersökning stämmer i stort sätt med de slutsatser vi har dragit i vår studie. Även Gustavsson (1998) visar liknande resultat. Föräldrarna nämnde olika faktorer som påverkade deras val av montessoriförskolan men i våra jämförelser med den kommunala förskolan har vi funnit, att den största skillnaden mellan montessoriförskolan och mellan den kommunala förskolan låg i pedagogiken och att pedagogiken har varit det främsta skälet till föräldrarnas val.

5.5 "Skolan fortsätter i samma takt och anda"

Svaren på den sista frågan skulle visa om föräldrarna planerade att placera sina barn på montessoriskola och alla svarade "ja" på den frågan, även om några med en viss tveksamhet. Det främsta skälet var att föräldrarna i stort sätt var nöjda med montessoripedagogiken och ville att deras barn skulle fortsätta i samma spår. De ansåg att barnen skulle få lättare att anpassa sig till montessoriskolan med samma arbetstakt, inga lektioner, mindre stress, mindre elevgrupper, större frihet och lektioner som inte var lärarleda.

Svaren på den frågan visar att de föräldrar som fick erfara montessoriförskolor var nöjda med dem och ville att deras barn fortsatte på montessoriskolor.

Eftersom diskussionen om de kommunala skolornas pedagogik går utöver de ramar som vi byggde vår uppsats på, vill vi bara nämna några av de många tankar som vår studie väckte hos oss.

Vår tanke med uppsatsen var från början, att observera elever som bytte skola från skolan med montessoripedagogik till en vanlig kommunal skola och se om det fanns skillnader i beteendet hos dessa elever.

Det visade sig vara svårt att hitta sådana elever, eftersom trenden var den motsatta - eleverna flyttade oftare från kommunal skola till montessoriskola. Detta gav oss en tankeställare och vi

bestämde oss för att undersöka varför montessoripedagogiken är så populär idag. Vår utgångspunkt blev montessoriförskolor.

För att föräldrarna ska kunna välja barnomsorg rationellt måste de kunna bedöma sina barns förmågor och behov och ha kännedom om vad olika alternativ innebär. De flesta föräldrar känner sina barn och kan utifrån detta bedöma vilket barnomsorg som passar barnet bäst. Men om föräldrar inte har tillräckliga kunskaper om arbetssättet på de olika förskolorna, så har de också svårt att välja om man inte har fått av andra informationen om den aktuella förskolan. Många gånger är informationen och kunskapen begränsad hos föräldrarna, vilket kan påverka deras beslut. Läroplanen (1998) talar om vikten av samverkan mellan förskola och hem för att föräldrarna ska vara med och påverka verksamheten i förskolan. Detta kan man göra genom att man visar öppenhet, ömsesidighet och respekt och att man för en diskussion med föräldrarna om planering och genomförande av förskolans verksamhet och att man även informerar om olika alternativa pedagogik. **Vi tycker att man borde ta sig en tankeställare till varför allt fler föräldrar väljer montessori(för)skolor och ta denna trend på allvar. Det finns kanske vägar att tillmötesgå även förväntningar av denna grupp föräldrar som i förskolans pedagogiska arbete ville se tydligare koppling till skolan. Detta kan man göra genom att erbjuda flera alternativ att välja mellan, till exempel att förutom miljöer att leka i kan man förbereda miljöer där barnen kan träna sig i läsning och skrivning.**

Föräldrars förväntningar på barnet och på barnuppfostran kan spela en viss roll vid valet av förskola. Forskning och statistiken har visat att flertalet av dem som väljer montessoripedagogik är akademiker och högskoleutbildade. Just i ljuset av dessa fakta vill vi ställa vår nya forskningsfråga:

Varför så många högutbildade föräldrar väljer montessori(för)skolan?

Och varför finns det så stor andel lärare representerade bland dem?

Stämmer inte bilden av en bra pedagogik förmedlad i vår utbildning till förskollärare, med den bild som många högutbildade/läroutbildade föräldrar har på en bra pedagogik?

Vår utbildning grundas på modern forskning och erfarenhet vilket ska återspeglas i de kommunala (för)skolors pedagogik. Där fann vi skillnader i sättet att förhålla sig till lek, fantasi, skapande, lärande, kunskapssyn, och lärarroll jämfört med montessoripedagogiken.

Vi, författare till uppsatsen kommer snart ut i arbetslivet med dessa funderingar att förhålla oss till.

5.6 Sammanfattning

Upptakten till författarnas val av ämnet var att de observerade att montessoripedagogiken sprider sig allt mer. Författarna försökte hitta svaret på detta fenomen genom att ställa frågor till föräldrarna som valde att placera sina barn på montessoriförskolor. Därigenom deras problemställningsfråga var: Varför väljer föräldrar montessoriförskola framför den kommunala? Med utgångspunkt från föräldrarnas val av montessoriförskola ville författarna även se på den kommunala förskolan. Uppsatsens syfte var att finna vad föräldrarna uppskattade på montessoriförskolan och jämföra detta med den kommunala förskolan. Därför innehåller litteraturdelen en genomgång av grunderna för montessoripedagogik dels utgångspunkterna för den pedagogik som tillämpas i kommunala förskolor med en del kritik av montessoripedagogik och av den kommunala förskolan. Litteraturdelen innehåller även avsnitten som handlar om förskolans läroplan 1998 och förskoleklassens läroplan 1994. Den empiriska delen bygger på föräldrarnas svar på frågorna i form av intervjuer och enkäter. Resultatet visade att föräldrarna valde montessoriförskolan framför allt på grund av pedagogiken eftersom föräldrarnas alla andra skäl till val av förskolan kunde uppfyllas även av de kommunala förskolorna. Utifrån fakta som visar att flertalet av dem som väljer montessoripedagogik har högre utbildningar och att många av dem är lärare ställer sig författarna frågan: Stämmer inte bilden av en bra pedagogik förmedlad i författarnas utbildning till förskollärare och som också förmedlas av kommunala förskolor med bilden som många högutbildade/läroutbildade föräldrar har på en bra pedagogik? Denna frågan ställs på grund av att det finns motsättningar mellan montessoripedagogiken och den moderna forskningen bland annat i synen på lärande (där leken ingår), på kunskapssynen och i synen på pedagogens roll.

Referenser

- Aulin- Graham, Lena & Thavenius, Jan (2003), *Kultur och estetik i skolan*. Malmö: Lärarutbildningen Malmö Högskolan
- Berg, Lars- Erik (1992), *Den lekande människan: en socialpsykologisk analys av lekandets dynamik*. Lund: Studentlitteratur
- Bruce, Tina (1990), *Tradition och förnyelse i förskolepedagogiken*. Stockholm: Utbildningsförlaget
- Carlsson, Åsa (2005), Rekordintresse för montessori: Pedagogiskt intresse för föräldrar. *Kristianstadsbladet, Publicerad 18 Augusti 2005*
- Denscombe, Martyn (2000), *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur
- Ejvegård, Rolf (2003), *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur
- Granbom, Ingrid (2000), Montessorilärarens uppfattning av lek och lekbegrepp. *Institutionen för undervisning och humaniora, Högskolan Trollhättan Uddevalla*
- Gustavsson, Christina (1998), Vem placerar sina barn i montessoriförskola och varför? En pilotundersökning genomfört i samarbete med montessoriläraryrket vid Uppsala universitet, *Uppsala Pedagogiska Institution*
- Hangaard Rasmussen, Torben (2002), *Leksakernas virtuella värld. Essäer om leksaker och lek*. Lund: Studentlitteratur
- <http://www.Foraldraaliansen.nu/förskola/förskola.html>, hämtad 2006-11-06
- <http://www.kommunens.namn.se>
- http://www.montessoriforbundet.a.se/tidningen/2_2001/monte.asp Hämtad 2006-11-06
- http://www.montessoriforbundet.a.se/tidningen/2_2001/monte.asp, Hämtad 2006-11-06
- <http://www.skolverket.se/sb/d/741/a/5261> senast granskad 16 december 2005 hämtad 2006-11-06
- Högskolan Kristianstad Kursplan AAUA01, Allmänna utbildningsområdet 2003*, tagen i Nu 2002-06-20, dnr 468/333-02
- Jarring, Åsa Montessori förr och nu. *Helsingborgs dagblad Publicerad 6 oktober 2006*
- Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid (2003), *Förskolan - barns första skola!* Lund: Studentlitteratur,
- Lenz-Taguchi, Hillevi (1997), *Varför pedagogisk dokumentation*. Stockholm: HLS
- Lindahl, Marita (1998), *Lärande småbarn*. Lund: Studentlitteratur

- Lubienski, Wentworth, Roland A. (1999), *Montessori for the New Millennium.*, London: Lawrence Erlbaum Associate
- Malm, Birgitte (2006), *Reflektioner kring lärares liv och verksamhet Montessorilärares yrkesberättelser.* Lund: Studentlitteratur
- Montessori, Maria (1987), *Barnasinne.* Stockholm: Mac Books förlag
- Montessori, Maria (1998), *Barndomens gåta.* Jönköping: Seminarium utbildning och förlag AB
- Montessori, Jr Mario (1992), *Från barn till vuxen.* Solna: Mac Books förlag
- Nikitidou, Parthena (2000), Vårt barn ska gå på Montessoriskola!, *Examensarbete, Lärarutbildning Grundskoleprogrammet, Malmö Högskola*
- Oddvar Fagerli, Ole Fredrik Lillemyr, Frode Söbstad (2001), *Vad är förskolepedagogik?* Lund: Studentlitteratur
- Olofsson, Knutsdotter (1987), Birgitta *Lek för livet.* Stockholm: HLS Förlag
- Oskarsson Greider, Ann-Sofi (2006), Förskollärare fick nog - sa upp sig. *Lärarnas Tidning Nr 22/2006*
- Quarfood, Christine (2005), *Positivism med mänskligt ansikte.* Eslöv: Östlings bokförlag Symposion
- Rahm, Tomas (1990), *Föräldrasamtal i förskolan.* Lund: Studentlitteratur
- Reimer –Eriksson, Ellinor (1995), *Montessori- en pedagogik i tiden.* Solna: Ekelund
- Roth, Klas (1995), *Montessoripedagogiken - en kritisk analys.* Häftnen för didaktiska studier nr 52. Didaktikum, Stockholm: HLS Förlag
- Skjöld Wennerström, Kristina & Bröderman Smeds, Mari (1999), *Montessoripedagogik i Förskola och skola.* Borås: Natur och Kultur
- Signert, Kerstin (2000), *Maria Montessori. Anteckningar ur ett liv.* Lund: Studentlitteratur
- Standing, Edwin (1984), *Maria Montessori, her life and wor.*, New American Library, A division of Penguin Books USA Inc.
- Stähle, Ylva (1995), *Insyn eller medverkan? Hur huvudmannskapet påverkar föräldrars val av barnomsorg, trivsel och föräldrasamverkan* Stockholm: Forsknings och Utvecklingsbyrån samt författaren
- Sundell, Knut & Bennet, Petra (1992), *Äppel päppel pirum parum. En undersökning av föräldrarnas val av barnomsorg* Stockholm: Forsknings- och utvecklingsbyrån. Stockholms socialförvaltning

Sundström Ulrika (2006), Kommuner ger olika förklaringar till indragna Hallengrenpengar.
Lärarnas Tidning Nr 22/2006

Sundström Ulrika (2006), Ilska över missade pengar *Lärarnas Tidning Nr 22/2006*

Teveborg, Lennart (2000) *Barnomsorgen och grundskolan. En bok för alla föräldrar och skolansvariga.* Solna: Ekelunds Förlag AB,

Trost, Jan (2005), *Kvalitativa intervjuer.* Lund: Studentlitteratur

Trygghed, Sven (2000), *Från fristuga till friskola: ett föräldrakooperativ i förändring.*, Stockholm, Sköndalsinstitutet

Läraryrket (2002), *Lärarens handbok* Stockholm: Läraryrket
<http://www.Ped.Uu.se/fisk/Default.asp>, 2006, Pedagogiska institutionen Uppsala, Fisk projektet.

En rapport från forskningsprogrammet UTKIK, Finn Caleander, Hector Perez Prieto, Fritjof Sahlström, Hämtad 2006-11-25

Vygotskij, Lev Semenovic (1995), *Fantasi och kreativitet i barndomen* Göteborg: Daidalos

Bilaga 1 Intervjufrågor

1 Vilka förväntningar har du på en bra förskola

2 Vad tilltalar dig i montessoripedagogiken?

3 Vad är bra i montessoriförskola just för ditt barn?

4 Varför valde du montessoriförskola för ditt barn?

5 Vill du att ditt barn fortsätter på montessoriskola?